

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

БАТЛАВ: БОУАӨЯ-НЫ ХҮРЭЭЛЭН БУИ ОРЧНЫ БОДЛОГЫН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ГАЗРЫН ДАРГА Г ЭНХМӨНХ

ЗӨВШӨӨРЧ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН:
ГОВЬШОО ХХК-ИЙН ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ С. ГАНБААТАР

ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН БАЯНЖАРГАЛАН СУМЫН НУТАГТ БАЙРЛАХ
ГОВЬШОО ХХК-ИЙН MV-017543 ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ БҮХИЙ
ЛОГИЙН ХАЙГУУР ЖОНШНЫ ОРДЫН 1 ХҮДРИЙН БИЕТИЙН
ӨМНӨД ХЭСГИЙГ ДАЛД АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

/АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР 5060338/

Хянасан:

ХУОБХГазрын Байгаль Орчны, Үнэлгээ Аудитын хэлтсийн мэргэжилтэн

С.Нямжав

Боловсруулсан:

"Дорнын байгаль" ХХК-ийн гүйцэтгэх захирал

Б.Батчимэг

АГУУЛГА

Бүлэг 1. Төслийн товч танилцуулга.....	6
1.1. Төслийн талаарх мэдээлэл.....	6
1.3. Ашиглалтын системийн сонголт	13
1.4. 2024 уулын ажлын төлөвлөгөө.....	14
1.5. дэд бүтэц	29
Далд уурхайн хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй	31
Тэсрэх материал тээвэрлэх, тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагаа	33
Бүлэг 2. Төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга.....	36
2.1. Уур амьсгал өнөөгийн төлөв байдал	36
2.2. Газрын гадарга, хэвлий өнөөгийн төлөв байдал.....	36
2.3. Төслийн талбайн гадаргын болон газрын доорх усны төлөв байдал	38
2.4. Хөрсөн бүрхэвч өнөөгийн төлөв байдал:	42
2.5. Ургамлан бүрхэвч өнөөгийн төлөв байдал	44
2.6. Төслийн талбай орчмын амьтны аймаг.....	46
2.7.Нийгэм, эдийн засаг өнөөгийн төлөв байдал:.....	46
Бүлэг 3. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт	47
3.1 Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл ...	47
3.2. Газрын гадарга, хэвлий, хөрсөн бүрхэвчид үзүүлж болзошгүй нөлөөлөл.....	47
3.3. Гадаргын болон газрын доорх усанд үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл	48
3.4. Ургамлан бүрхэвчид, амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл	48
3.5. Нийгэм эдийн засагт үзүүлж болзошгүй нөлөөлөл:	48
Бүлэг 4. Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ	50
Бүлэг 5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	51
Бүлэг 6. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	55
Бүлэг 7. Биологийн олон янз байдлыг Дүйцүүлэн хамгаалах, ТЭрбум мод хөтөлбөрийн арга хэмжээний төлөвлөгөө	59
7.1 Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах.....	59
7.2 Тэр бум мод үнэдсэний хөтөлбөрийн хүрээнд	60
Бүлэг 8. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	61
Бүлэг 9. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	61

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Бүлэг 10. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	62
Бүлэг 11. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	64
Бүлэг 12. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	66
Бүлэг 14. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	70
Бүлэг 15. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	71
Байгаль орчны менежментийн 2024 оны төлөвлөгөөний нэгдсэн төсөв, дүгнэлт	72
Хавсралт	76

Хүснэгтийн жагсаалт

Хүснэгт 1. Төслийн талбайн байршил	6
Хүснэгт 2. Техник-эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтүүд	11
Хүснэгт 3. Эдийн засгийн үзүүлэлтүүд	12
Хүснэгт 4. Ордын анх батлагдсан геологийн нөөц	13
Хүснэгт 5. Далд уурхайд дараах малталтуудыг нэвтэрнэ	15
Хүснэгт 6. Үйлдвэрлэлийн нөөцийн тооцоо	16
Хүснэгт 7. Далд уурхайд дараах малталтуудыг нэвтэрнэ	18
Хүснэгт 8. Малталт нэвтрэлтийн ӨТА-н тооцоо	18
Хүснэгт 9. Малталт нэвтрэлтийн ажилд хэрэглэх ТБ-ын зарцуулалт	19
Хүснэгт 10. Хүдэр нураалтын ӨТА-н тооцоо	19
Хүснэгт 11. 2024 онд нийт зарцуулах ТМ-ын жагсаалт	20
Хүснэгт 12. YТ-28 маркийн гар өрмийн техникийн үзүүлэлт	20
Хүснэгт 13. УВО-0.8 маркийн тэргэнцрийн техникийн тодорхойлолт	21
Хүснэгт 14. Z-17AW маркийн ачигч машины техникийн тодорхойлолт	22
Хүснэгт 15. JTP-1.2x1.2P маркийн өргөх төхөөрөмж	23
Хүснэгт 16. ВМЭ-6 маркийн суурин сэнсний техникийн үзүүлэлт	24

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 17. ВОЭ-5 маркийн зөөврийн сэнсний техникийн үзүүлэлт	24
Хүснэгт 18. ЦНС-38-154 маркийн усны шахуургын техникийн тодорхойлолт.....	25
Хүснэгт 19. DZD-25 маркийн усны шахуургын техникийн тодорхойлолт	25
Хүснэгт 20. Баяжуулах үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн гаргалтын төлөвлөгөө	26
Хүснэгт 21. Тээвэрлэх ачааны хэмжээ	31
Хүснэгт 22. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	52
Хүснэгт 23. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	55
Хүснэгт 24. Гүйцэтгэх ажлын хэмжээ	56
Хүснэгт 25. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	59
Хүснэгт 26. Тэрбум модны зардал.....	60
Хүснэгт 27. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	62
Хүснэгт 28. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	64
Хүснэгт 29. 2024 онд хэрэгжүүлэх орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	67
Хүснэгт 30. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	70
Хүснэгт 31. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тайлагнах хуваарь, зардлын задаргаа	71
Хүснэгт 32. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нэгдсэн хүснэгт.....	75

Зургийн жагсаалт

Зураг 1. Төслийн талбайн байршил.....	7
Зураг 2. Төслийн талбайн хүрээлэн буй орчны төлөв байдлыг сансрын зургаар харуулав (М 1:30000)	8
Зураг 3. ҮТ-28 маркийн гар өрмийн машин.....	21
Зураг 4. Тэргэнцэр УВО-0.8	22
Зураг 5. Далд уурхайн ачигч машин	23
Зураг 6. Өргөх машин JTP-1.2x1.2P	24
Зураг 7. ЦНС-38-154 маркийн усны шахуурга	25
Зураг 8. Баяжуулах үйлдвэр.....	27
Зураг 9. Лог - Баянжаргалан чиглэлийн сайжруулсан шороон зам.....	30
Зураг 10. Хөөт – Олон-Овоот өртөө чиглэлийн сайжруулсан шороон зам	30
Зураг 11. Гадаад тээврийн замын зураг.....	31

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Зураг 12. Далд уурхайн төлөвлөсөн гол амуудын байршил	38
Зураг 13. Техникийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	56
Зураг 14. Орчны хяналт шинжилгээ авах цэгийн байршил.....	69

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Төслийн талаарх мэдээлэл

Төсөл хэрэгжүүлэгч: “Говь шоо” ХХК Регистрийн дугаар: 5060338; Улсын бүртгэлийн дугаар: 9011020042; Хаяг: Улаанбаатар хот, Баянгол дүүрэг, Чингүүнжавын гудамж, АОС-33; - Утас: 95956153, 99037739

Төслийн нэр: “Логийн хайлуур жоншны ордын I хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл”

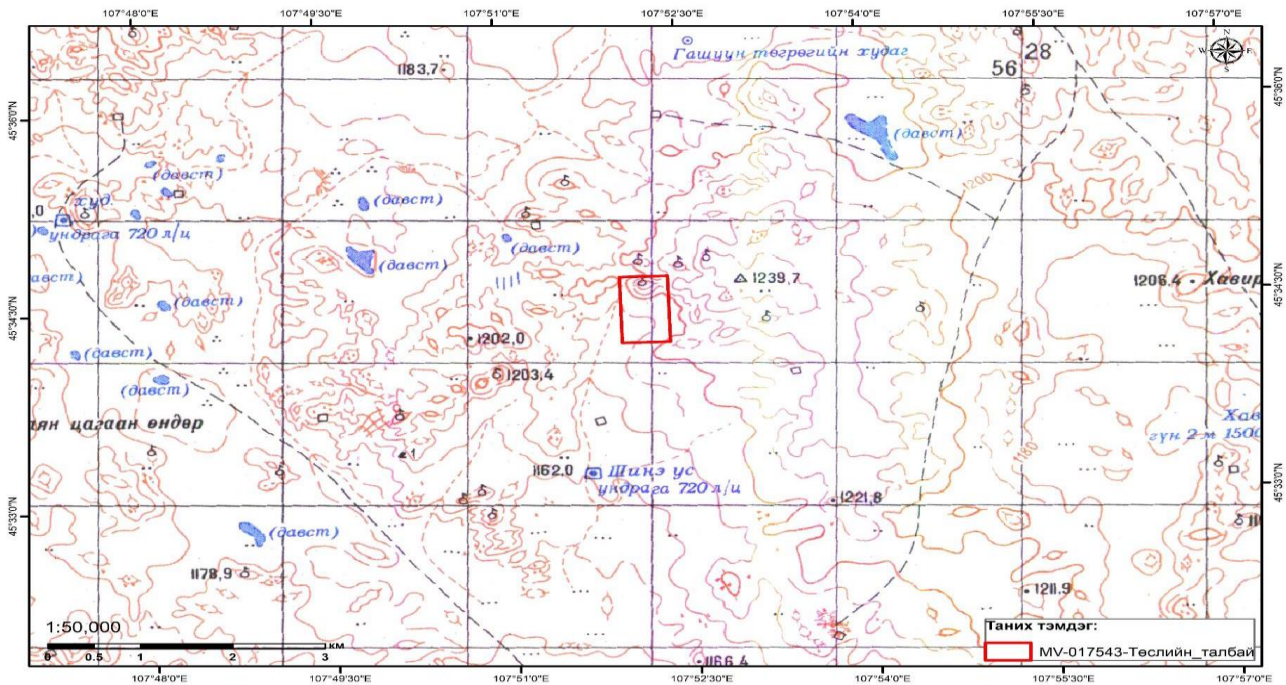
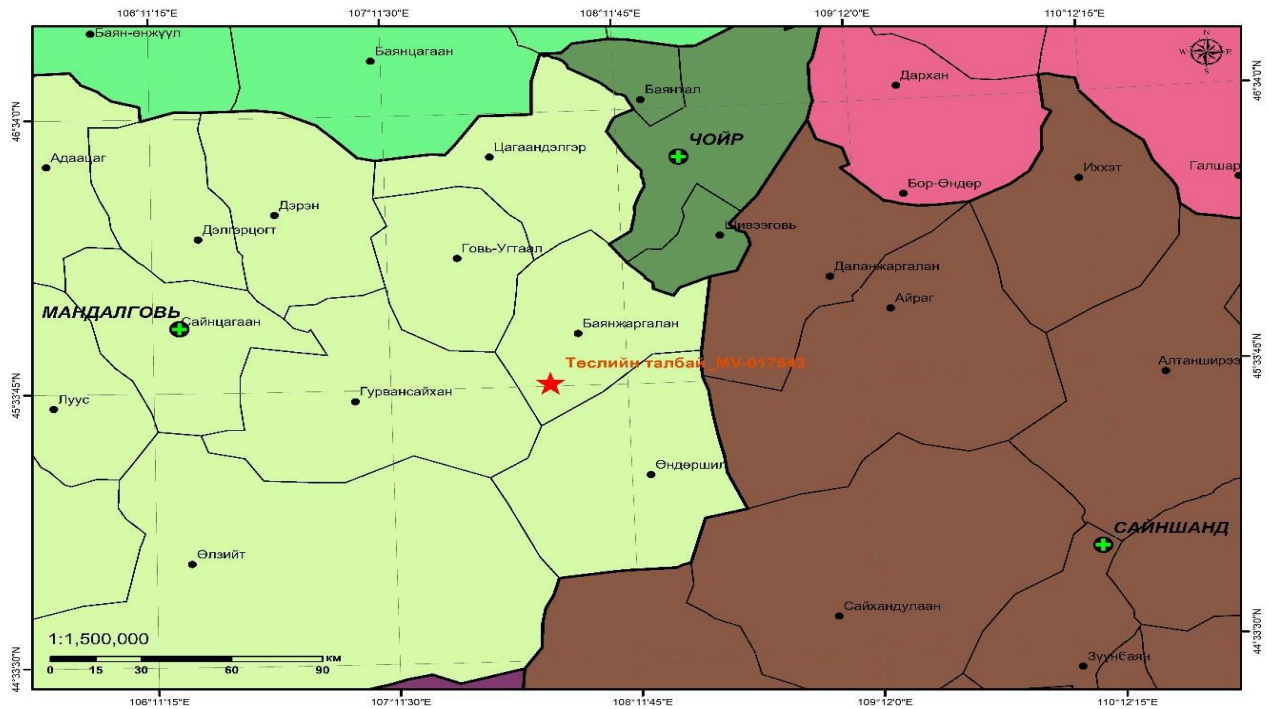
Төслийн байршил: “Говь шоо” ХХК-ийн Логийн хайлуур жоншны орд нь засаг захиргааны харьяаллын хувьд Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутаг дэвсгэрт орших бөгөөд Улаанбаатар хотоос зүүн урагш 320 км-т, Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумаас өмнө зүгт 28 км-т, Чойрын төмөр замын өртөөнөөс баруун урагш 110 км-т, Дундговь аймгийн төв Мандалговь хотоос зүүн зүгт 150 км-т тус тус байрлана (Зураг 1).

Хүснэгт 1. Төслийн талбайн байршил

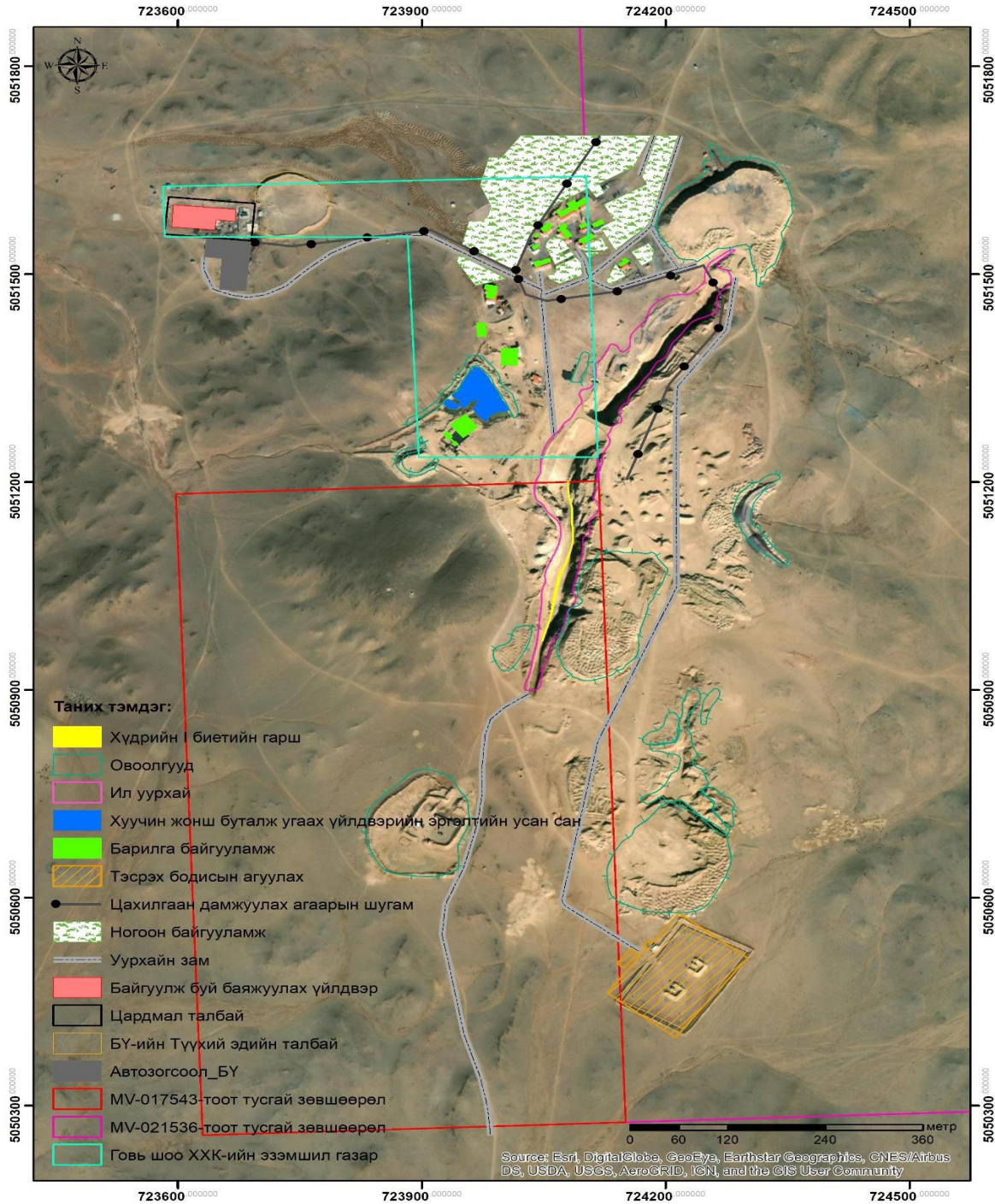
Тусгай зөвшөөрөл	Олгогдсон (он-сар-өдөр)	Хугацаа (жил)	Цэгийн дугаар	Уртраг (град, мин, сек)	Өргөрөг (град, мин, сек)
MV-017543 (48.24 гектар)	2011-05-25	30	1	107° 52' 21.52"	45° 34' 11.61"
			2	107° 51' 57.51"	45° 34' 11.61"
			3	107° 51' 57.51"	45° 34' 41.61"
			4	107° 52' 21.52"	45° 34' 41.61"

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Зураг 1. Төслийн талбайн байршил

Зураг 2. Төслийн талбайн хүрээлэн буй орчны төлөв байдлыг сансрын зургаар харуулав (М 1:30000)

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

“Говь шоо” ХХК нь “Логийн хайлуур жоншны ордын I хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл (MV-017543)”-ийн талбайд 2015-2018 онд хайгуулын ажил гүйцэтгэн, ордын хүдрийн нөөцийг бодитой болон боломжтой зэргээр В+С=224.68 мян.тн-оор Улсын нөөцийн нэгдсэн тоо бүртгэлд бүртгүүлсэн байна. Логийн хайлуур жоншны ордыг анх 1955 онд нээсэн байна. Д.Цогтбаяр, С.Мягмар нар 1988-1990 онуудад Хөх дэлийн хүдрийн талбайд эрэл-үнэлгээний ажил явуулсан бөгөөд уг талбайн нь Сүүл-Өндрийн хүдрийн зангилааны өмнөд жигүүрт багтжээ. Ус эрлийн ажлын явцад Сүүл-Өндрийн зангилааны хэмжээнд хайлуур жоншны 30 орчим хүдрийн биет ялган 7 бүс тогтоож, эдгээрийн жоншны нийт нөөцийг 2313 мян.тн-оор тогтоосон байдаг.

ЭБЭХЯ-ны харьяа Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн 2009 оны 05 дугаар сарын 27-ны өдрийн хуралдааны 10-06 дугаар дүгнэлтийг үндэслэн АМГ-ын даргын 2009 оны 6 дугаар сарын 17-ны өдрийн 221 тоот тушаалаар Логийн хайлуур жоншны ордын I биетийн өмнөд хэсгийн нөөцийг бодитой болон боломжтой (В+С) зэргээр 67.827 мян.тн хүдэрт 56.02%-ийн дундаж агуулгатай 37.996 мян.тн эрдэс, үүнээс бодитой (В) зэргээр 44.830 мян.тн хүдэрт 56.82%-ийн дундаж агуулгатай 25.024 мян.тн эрдэс, боломжтой (С) зэргээр 22.996 мян.тн хүдэрт 56.22%-ийн дундаж агуулгатай 12.928 мян.тн эрдсийг ашигт малтмалын нөөцийн Улсын нэгдсэн тоо бүртгэлд бүртгүүлсэн байдаг.

Логийн хайлуур жоншны ордын I биетийн өмнөд хэсэгт 2009-2018 онуудын хооронд завсарлагатайгаар 45.973 мян.тн хүдэр, 55.96 %-ийн дундаж агуулгатай 25.673 мян.тн эрдэс олборлож, бодитой (В) зэргээр 1.863 мян.тн хүдэр, 55.82 %-ийн дундаж агуулгатай хүдэр, 1.040 мян.тн эрдэс, боломжтой (С) зэргээр 19.990 мян.тн хүдэр, 56.22 %-ийн дундаж агуулгатай 11.190 мян.тн эрдсийн нөөц үлдсэн (2019 оны 03 дугаар сарын 20-ны өдрийн байдлаар) байдаг.

“Говь шоо” ХХК нь Логийн хайлуур жоншны ордын хүдрийн 1-р биетийн төв хэсэгт 2015-2018 онд 50х50 м-ийн нягтралтай хайгуулын тороор траншей нэвтрэлт, өрөмдлөгийн ажил явуулж 100-170 м хүртэлх гүнтэй нийт 1059 т.м бүгд 10 ширхэг цооног өрөмджээ. Нэвтэрсэн траншейн 26 м.куб, уулын ил малталтууд болон гүний өрөмдлөгийн цооногуудын хээрийн бичиглэлүүдийг хийж, тэдгээрийн урьдчилсан үр дүнгүүдийг ашиглан хайгуулын шугам тус бүрээр босоо зүсэлтүүд, ордын план зургийг 1:2000-ны масштабтай, сорьцлолтын план зураг (1:2000), баримт материалын зураг зохиосон, өрмийн малталтуудын хүдрийн биет огтолсон хэсгээс керний 96 ширхэг, траншейн ховилон сорьц 28 ширхэг дээж авч хайлуур жоншны агуулгыг тогтоосон ба хүдрийн баяжигдах шинж чанарын судлах зорилгоор дээж авч баяжуулах технологийн туршилт хийсэн байдаг.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Төслийн зорилго: Энэхүү төсөл хэрэгжсэнээр тухайн бүс нутагт аж үйлдвэржилт эрчимжиж түүнийг дагаад бусад жижиг дунд үйлдвэрлэл байгуулагдсанаар тухайн орон нутагт ажлын байр бий болохын зэрэгцээ, улсын төсвийн орлогыг тодорхой хэмжээгээр нэмэгдүүлнэ.

Хүснэгт 2. Техник-эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтүүд

№	Үзүүлэлтүүд	Тодорхойлолтууд	
1	Аж ахуйн нэгжийн нэр	"Говьшоо" ХХК	
2	Улсын бүртгэлийн дугаар	9011020042	
3	Уурхайн нэр	Логийн хайлуур жоншны далд уурхай	
4	Ордын нэр ба тусгай зөвшөөрлийн дугаар	Логийн хайлуур жоншны орд, MV-021536	
5	Анх батлагдсан геологийн нөөц	В=84.15 мян.тн /76.98 %/ С=98.48 мян.тн /65.79 %/	
6	Далд уурхайн хүрээн дэх геологийн нөөц	Хүдэр В+С= 101.92 мян.тн	Эрдэс (CaF ₂) В+С=77.581 мян.тн
7	Олборлолтын үеийн хаягдал	16.50 %	
8	Олборлолтын үеийн бохирдол	10.83 %	
9	Үйлдвэрлэлийн нөөц	Хүдэр В+С=94.31 мян.тн	Эрдэс (CaF ₂) В+С=64.87 мян.тн
10	Ашиглах арга ба хугацаа	Далд уурхайн аргаар 3 жил	
11	Ашиглалтын систем	Хүдэр хоршоолон нураах	
12	Уурхайн хүчин чадал	40.0 мян.тн хүдэр	
13	Бүтээгдэхүүн гаргалт	ФК-75 – 33.48 мян.тн ФГ-85 – 22.13 мян.тн ФФ-95 – 18.6 мян.тн	
Далд уурхайн үндсэн үзүүлэлт:			
14	Босоо гол амны хөндлөн огтлолын талбай	$S_x=9.61 \text{ м}^2, S_r=7.1 \text{ м}^2$	
15	Хэвтээ малталтын хөндлөн огтлолын талбай	$S_r=6.5 \text{ м}^2$	
16	Босоо малталтын хөндлөн огтлолын талбай	$S=3.6 \text{ м}^2$ /восстающий/	
17	Үндсэн малталт нэвтрэлтийн урт	Урт - 296 м	
18	Бэлтгэл малталт нэвтрэлтийн урт	Урт - 695 м	
19	Далд уурхайн үндсэн тоног төхөөрөмжүүд	<ul style="list-style-type: none"> ✓ УТ-28 маркийн өрмийн машин ✓ ЈТРВ-1.2х1.2 маркийн өргөх төхөөрөмж ✓ Z-17AW маркийн ачигч машин ✓ УВО-0.8 маркийн тэргэнцэр ✓ ЦНС-38-154 маркийн усны шахуурга 	

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Агааржуулалтын сэнс, ВМЭ-6А /суурин/ ✓ Агааржуулалтын сэнс, ВОЭ-5 /зөөврийн/ ✓ 39WH-0.94/98 маркийн хийн шахуурга
20	Цахилгаан хангамж	10/0.4 кВ-ын трансформаторын дэд станц
21	Засвар үйлчилгээ	Засвар механикийн цех

Хүснэгт 3. Эдийн засгийн үзүүлэлтүүд

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Далд уурхай
			Нийт дүн /3 жил/
1	Төслийн нийт хөрөнгө оруулалт	сая төг	3233.86
2	Үүнээс анхны хөрөнгө оруулалт	сая төг	2431.11
3	Хүдэр олборлолт	мян.тн	94.31
4	Бүтээгдэхүүн гаргалт /ФК-75/	мян.тн	33.48
5	Бүтээгдэхүүн гаргалт /ФГ-85/	мян.тн	22.13
6	Бүтээгдэхүүн гаргалт /ФФ-95/	мян.тн	18.60
7	Бүтээгдэхүүн борлуулах үнэ, /ФК-75/	мян.төг/тн	495.01
8	Бүтээгдэхүүн борлуулах үнэ, /ФГ-85/	мян.төг/тн	561.00
9	Бүтээгдэхүүн борлуулах үнэ, /ФФ-95/	мян.төг/тн	705.10
10	Нийт борлуулалтын орлого	тэрбум төг	42.10
11	1 тн хүдэр олборлолтын үйлдвэрлэлийн өөрийн өртөг	мян.төг/тн	279.46
12	1 тн баяжмал үйлдвэрлэх бүрэн өөрийн өртөг	мян.төг/тн	355.19
13	Татварын өмнөх ашиг	тэрбум төг	15.74
14	Аж ахуй нэгжийн орлогын албан татвар	сая төг	1843.70
15	Цэвэр ашиг	тэрбум төг	13.90
16	Төслийн шалгуур үзүүлэлтүүд		
	Хөрөнгө оруулалтаа нөхөх хугацаа	жил	1.11
	Төслийн цэвэр өнөөгийн үнэ цэнэ NPV 10%	тэрбум төг	9.34
	Өгөөжийн дотоод норм - (IRR)	%	135 %
17	Уурхайн ажиллагсдын тоо /дунджаар/	хүн	83
18	1 ажилтны сарын дундаж цалин	мян.төг	2351.3
19	Нийт улс, орон нутгийн төсөвт оруулах татвар төлбөр	тэрбум төг	9.77
20	Үүнээс улсын төсөвт төлөх татвар төлбөр	тэрбум төг	7.89
21	Үүнээс орон нутгийн төсөвт төлөх татвар төлбөр	тэрбум төг	1.88
22	Татвар, төлбөрийн борлуулалтын орлогод эзлэх хувь	%	23.20

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 4. Ордын анх батлагдсан геологийн нөөц

№	Геологийн нөөцийн зэрэг	Блокийн талбай	Дундаж зузаан	Блокийн эзлэхүүн	Эзлэхүүн жин	Хүдрийн нөөц	Дундаж агуулга	Эрдсийн нөөц
		м ²	м	мян.м ³	тн/м ³	мян.тн	%	тн
1	1-В	1467.38	4.34	6.37	2.80	17.83	75.20	13409.36
2	2-В	1483.73	3.51	5.21	2.80	14.58	79.43	11582.56
3	3-В	1869.56	2.47	4.62	2.80	12.93	80.43	10399.50
4	4-В	1506.09	1.84	2.77	2.80	7.76	69.08	5360.18
5	5-В	405.72	3.51	1.42	2.80	3.99	70.44	2808.74
6	6-В	526.07	5.16	2.71	2.80	7.60	72.86	5537.84
7	7-В	1242.12	4.00	4.97	2.80	13.91	80.22	11160.00
8	8-В	1366.57	1.45	1.98	2.80	5.55	81.48	4520.73
9	1-С	371.80	3.81	1.42	2.80	3.97	78.24	3103.28
10	2-С	1247.14	3.88	4.84	2.80	13.55	83.72	11343.16
11	3-С	462.44	1.50	0.69	2.80	1.94	73.48	1427.16
12	4-С	4799.82	5.88	28.22	2.80	79.02	61.90	48916.00
13	1-Р	2142.15	6.97	14.93	2.80	41.81	61.81	25840.41
14	Дүн В	9867.24	3.05	30.05	2.80	84.15105	76.98	64778.91
15	Дүн С	6881.20	5.11	35.17	2.80	98.48178	65.79	64789.60
16	Нийт С+В	16748.44	3.89	65.23	2.80	182.63283	70.94	129568.51

1.3. Ашиглалтын системийн сонголт

Ашиглалтын системийг сонгохдоо баримтлах гол үндэслэл нь хүдрийн биетийн дундаж зузаан, хүдрийн биетийн уналын өнцөг, уул-геологийн нөхцөл, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн нөхцөлийг бүрдүүлэх, хүдэр олборлолтын зардал хамгийн бага, хөдөлмөрийн бүтээмж хамгийн өндөр байх зэрэг юм.

Хүдрийн биетийн уналын өнцөг дунджаар 60°-70° градус, нөөц тогтоосон гүн нь ил уурхайн ёроолоос хамгийн ихдээ 115 м, хүдрийн биетийн дундаж зузаан нь 3.89 м байна. Геологи хайгуулын ажлаар тодорхойлогдсон хүдрийн биетийн үндсэн үзүүлэлтүүдийг үндэслэн шпурын цэнэгийн аргаар хоршоолон нураах ашиглалтын системээр олборлоно.

Далд уурхайн ажиллах горим

Далд уурхайн ажиллах горим: Далд уурхайн ажиллах горимыг дараах байдлаар авч байна. Үүнд:

- Жилийн нийт хоног 365 хоног
- Үндэсний баяр, ёслолын хоног 15 хоног

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

- Засвар үйлчилгээ, бусад 50 хоног
- Уурхайн жилд ажиллавал зохих хоног 300 хоног
- Хоногт ажиллах ээлжийн тоо 3 ээлж
- Нэг ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 7 цаг тус тус байна.

1.4. 2024 уулын ажлын төлөвлөгөө

Далд уурхайн үндсэн /босоо гол ам, квершлаг/ ба бэлтгэл /штрек/ малталтыг хоосон чулуулаг дундуур нэвтрэх тул ямар нэгэн нөөцийн блокт хамааруулах боломжгүй юм. Босоо гол амыг хүдрийн биетийн хэвтээ талд газрын гадарга дээрх хүдрийн биетийн гаршаас 25 м зайд хоосон чулуулаг дундуур нэвтэрнэ. Харин тээврийн штрекийг ашиглалтын түвшин бүрт хүдрийн биетийн хэвтээ контактаас 5 м зайд хүдрийн биеттэй параллелиар хоосон чулуулаг дундуур нэвтэрнэ. Харин квершлаг малталтыг босоо гол амнаас тээврийн штрек малталтад перпиндикулярар хоосон чулуулаг дундуур нэвтэрнэ. Малталтаас гарах хоосон чулуулгийн хэмжээ:

- Босоо гол амыг $S=9.62 \text{ м}^2$ хөндлөн огтлолын талбайтайгаар нийт 40 м малталт нэвтэрнэ. $V=s*l=9.62*40=385 \text{ м}^3$
- Квершлаг малталтыг $S=6.5 \text{ м}^2$ хөндлөн огтлолын талбайтайгаар нийт 90 м малталт нэвтэрнэ. $V=s*l=6.5*90=585 \text{ м}^3$
- Штрек малталтыг $S=6.5 \text{ м}^2$ хөндлөн огтлолын талбайтайгаар нийт 160 м малталт нэвтэрнэ. $V=s*l=6.5*160=1040 \text{ м}^3$
- Орт малталтыг $S=4.4 \text{ м}^2$ хөндлөн огтлолын талбайтайгаар нийт 20 м малталт нэвтэрнэ. $V=s*l=4.4*20=88 \text{ м}^3$

Малталт нэвтрэлтийн ажлаас нийт $385+585+1040+88=2098 \text{ м}^3$ хөрс гарна.

Олборлолт

“Говьшоо” ХХК нь I хүдрийн биетийн хойд хэсэгт 2023 онд нэвтэрсэн босоо гол ам ба штрек малталтуудыг 2024 онд үргэлжлүүлэн нэвтэрч олборлолтын үйл ажиллагааг 1257 м-ийн түвшинд явуулна.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 5. Далд уурхайд дараах малталтуудыг нэвтэрнэ.

№	Малталтууд	Хөндлөн огтлолын талбай, м ²	Малталтын урт, м
1	Босоо гол ам	9.62	40
2	Квершлаг	6.5	90
3	Штрек	6.5	160
4	Восстающий	3.6	160
5	Орт	4.4	20

I хүдрийн биетийн хойд хэсгийн далд уурхайн В'-2 блокоос 16.63 мян.тн, В'-3 блокоос 11.57 мян.тн, В'-4 блокоос 9.74 мян.тн буюу нийт 37.94 мян.тн /хүдэр дэх эрдсийн хэмжээ 25.8257 мян.тн/ хүдэр олборлоно.

Баяжуулалт: Уурхайгаас олборлосон хүдрээс эхлээд гар аргаар ялгалт явуулан ФК-75 маркийн бүхэллэг баяжмалыг ялган авч үлдэгдэл хүдрийг гравитаци болон флотацийн аргаар баяжуулан ФГ-85, ФФ-95 маркийн баяжмал гарган авна. 2024 онд ФФ-95 маркийн 7.475 мян.тн, ФГ-85 маркийн 8.890 мян.тн, ФК-75 маркийн 13.280 мян.тн баяжмал гарган авна.

Эдийн засаг: 2024 онд уурхайд 123-н ажилтан ажиллана. ФФ-95, ФГ-85 ба ФК-75 маркийн баяжмалыг БНХАУ-д борлуулна. 2024 онд нийт 25327.11 сая.төг-ийн борлуулалт хийж 20162.25 сая.төг-ийн зардал гарган ажиллана.

Далд уурхайн ашиглалтын систем

Ашиглалтын системийг сонгохдоо баримтлах гол үндэслэл нь хүдрийн биетийн дундаж зузаан, хүдрийн биетийн уналын өнцөг, уул-геологийн нөхцөл, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн нөхцөлийг бүрдүүлэх, хүдэр олборлолтын зардал хамгийн бага, хөдөлмөрийн бүтээмж хамгийн өндөр байх зэрэг юм.

Хүдрийн биетийн уналын өнцөг дунджаар 60°-70° градус, нөөц тогтоосон гүн нь ил уурхайн ёроолоос хамгийн ихдээ 115 м, хүдрийн биетийн дундаж зузаан нь 3.89 м байна. Геологи хайгуулын ажлаар тодорхойлогдсон хүдрийн биетийн үндсэн үзүүлэлтүүдийг үндэслэн шпурын цэнэгийн аргаар хоршоолон нураах ашиглалтын системээр олборлоно.

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт байрлах Говь шоо ХХК-ийн MV-017543 тусгай зөвшөөрөл бүхий Логийн хайлуур жоншны ордын 1 хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл

2024

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

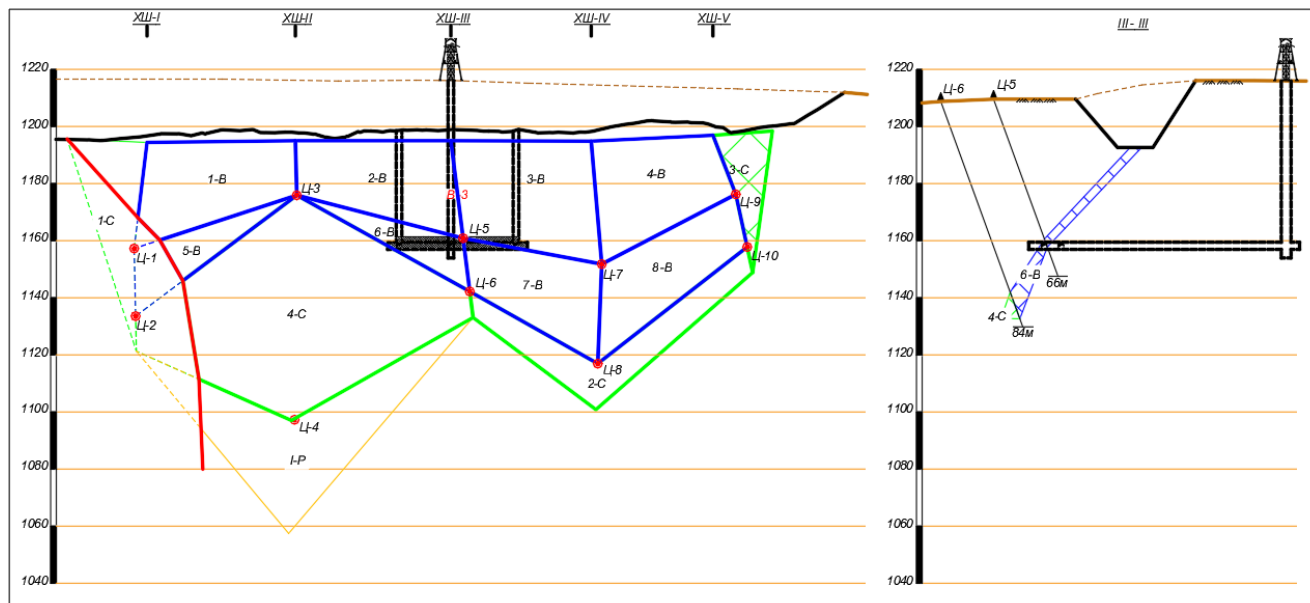
Хүснэгт 6. Үйлдвэрлэлийн нөөцийн тооцоо

№	Далд уурхайн хүрэн дэх геологийн нөөц								Хаягдал			Бохирдол		Үйлдвэрлэлийн нөөцийн тооцоо					
									Блокт үлдэх хамгаалалтын цул					Хүдрийн нөөц	Эрдсийн хэмжээ	Хүдрийн нөөц	Хүдрийн нөөц	Эрдсийн нөөц	Агуулга CaF ₂
	Ашиглалтын блокын дугаар	Ашиглалтын блокын талбай	Хүдрийн биетийн зузаан	Блокын эзлэхүүн	Нягт	Хүдэр	Агуулга	Эрдсийн нөөц	Хаягдал	Хүдрийн нөөц	Эрдсийн хэмжээ	Бохирдол	Хүдрийн нөөц						
	м ²	м	мян. м ³	тн/м ³	мян. тн	%	тн	%	мян. м ³	мян. тн	тн	%	мян. м ³	мян. тн	мян. м ³	мян. тн	%	тн	
1	Блок 1	1753.68	3.82	6.70	2.8	18.77	65.35	12268.01	7.25	0.49	1.36	883.81	10.42	0.65	1.81	6.87	19.23	59.21	11384.20
2	Блок 2	2048.46	3.66	7.51	2.8	21.02	56.00	11770.92	12.15	0.91	2.55	1427.97	10.80	0.71	2.00	7.31	20.46	50.55	10342.95
3	Блок 3	1851.14	3.75	6.94	2.8	19.42	53.87	10463.54	19.46	1.35	3.78	2046.26	10.62	0.59	1.66	6.18	17.30	48.64	8417.28
4	Блок 4	1708.49	3.74	6.38	2.8	17.87	56.97	10182.02	19.43	1.24	3.47	1978.07	10.72	0.55	1.54	5.69	15.94	51.46	8203.95
5	Блок 5	1940.36	4.67	9.05	2.8	25.35	70.55	17884.32	10.51	0.95	2.66	1879.62	8.44	0.68	1.92	8.79	24.60	65.05	16004.71
6	Блок 6	2222.09	4.21	9.36	2.8	26.21	63.72	16698.51	15.95	1.49	4.18	2663.85	9.55	0.75	2.10	8.62	24.13	58.16	14034.66
7	Блок 7	1847.32	4.42	8.17	2.8	22.87	60.73	13887.64	16.87	1.38	3.86	2343.15	9.09	0.62	1.73	7.41	20.74	55.67	11544.49
8	Блок 8	1776.24	4.18	7.42	2.8	20.77	68.08	14138.84	12.60	0.93	2.62	1781.34	9.62	0.62	1.75	7.11	19.90	62.10	12357.50
9	Нийт	15147.80	4.06	61.529	2.8	172.28	62.28	107293.80	14.21	8.74	24.49	15004.05	9.82	5.18	14.51	57.965	162.30211	56.86	92289.74

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Далд уурхайн өнөөгийн байдал

2023 онд 62 м босоо гол ам, 50 м штрек, 90 м квершлаг, 10 м орт, 80 м восстающий малталтуудыг нэвтэрсэн.

Далд уурхайн ажиллах горим

Далд уурхайн ажиллах горим: Далд уурхайн ажиллах горимыг дараах байдлаар авч байна.

Үүнд:

- Жилийн нийт хоног 365 хоног
- Үндэсний баяр, ёслолын хоног 15 хоног
- Засвар үйлчилгээ, бусад 50 хоног
- Уурхайн жилд ажиллавал зохих хоног 300 хоног
- Хоногт ажиллах ээлжийн тоо 3 ээлж
- Нэг ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 7 цаг тус тус байна.

2024 оны төлөвлөлт

“Говьшоо” ХХК нь I хүдрийн биетийн хойд хэсэгт 2023 онд нэвтэрсэн босоо гол ам ба штрек малталтуудыг 2024 онд үргэлжлүүлэн нэвтэрч олборлолтын үйл ажиллагааг 1257 м-ийн түвшинд явуулна.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 7. Далд уурхайд дараах малталтуудыг нэвтэрнэ.

№	Малталтууд	Хөндлөн огтлолын талбай, м ²	Малталтын урт, м
1	Босоо гол ам	9.62	40
2	Квершлаг	6.5	90
3	Штрек	6.5	160
4	Восстающий	3.6	160
5	Орт	4.4	20

I хүдрийн биетийн хойд хэсгийн далд уурхайн В'-2 блокоос 16.63 мян.тн, В'-3 блокоос 11.57 мян.тн, В'-4 блокоос 9.74 мян.тн буюу нийт 37.94 мян.тн /хүдэр дэх эрдсийн хэмжээ 25.8257 мян.тн/ хүдэр олборлоно.

Хүснэгт 8. Малталт нэвтрэлтийн ӨТА-н тооцоо

№	Үзүүлэлтүүд	Босоо гол ам	Квершлаг	Тээврийн штрек	Восстающий	Орт
1	Малталтын хөндлөн огтлолын талбай, м ²	9.62	6.5	6.5	3.6	4.4
2	Тэсрэх бодисын хувийн зарцуулалт, кг/м ³	2.2	2.6	2.6	3.5	3.21
3	Нийт шпурын тоо, шир	26	23	23	16	20
4	Үүнээс	Цөмлөх	4	4	4	4
5		Нураах	8	6	6	2
6		Хэв засах	14	13	13	10
7	Шпурын гүн, м	Цөмлөх	8	8	8	8
8		Нураах	14.4	10.8	10.8	3.6
9		Хэв засах	25.2	23.4	23.4	18.0
10		Нийт	47.6	42.2	42.2	29.6
11	Цэнэгийн жин, кг	Цөмлөх	6	6	6	4.8
12		Нураах	9.6	7.2	7.2	2.4
13		Хэв засах	16.8	15.6	15.6	12.0
14	Түгжээсний урт, м	Цөмлөх	2	2	2	3.2
15		Нураах	4.8	3.6	3.6	1.2
16		Хэв засах	8.4	7.8	7.8	6
17	Тэсрэх бодисын зарцуулалт, кг/цикл	32.4	28.8	28.8	20.4	24
18	Нураах уулын цулын хэмжээ, м ³	14.4	11.1	11.1	5.8	7.5
19	1м шпурт ногдох уулын цулын хэмжээ, м ³	0.3	0.3	0.3	0.2	0.2
20	1м ³ уулын цулд ноогдох өрөмдлөгийн хэмжээ, м ³ /м	3.3	3.8	3.8	5.1	4.92
21	Нийт уулын ажлын хэмжээ, м	40	90	160	160	20
22	Нэг мөчлөг дэх мөргөцгийн ахилтын хэмжээ, м	1.50	1.70	1.70	1.6	1.7
23	Мөчлөгийн нийт тоо, удаа	27.0	53.0	94.0	100.0	12
24	Тэсрэх бодисын нийт зарцуулалт, тн	0.87	1.53	2.71	2.04	0.3

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 9. Малталт нэвтрэлтийн ажилд хэрэглэх ТБ-ын зарцуулалт

№	Үзүүлэлтүүд	Үндсэн малталт нэвтрэлт	Бэлтгэл малталт нэвтрэлт	Нийт
1	Нийт өрөмдлөгийн урт, мян.м	3.52	7.37	10.89
2	Нийт тэсрэх бодисын зарцуулалт, тн	2.40	5.04	7.44
3	Нонель систем, шир	1921	4002	5923
4	Цахилгаан тэслүүр /ЭД/, шир	400	1030	1430
5	Цочир дамжуулах шижим /ДША/, м	800	2060	2860
6	Бялт тэслүүр /КД/, шир	1921	4002	5923
7	Гал дамжуулах шижим, м	9605	20010	29615
8	Малталт нэвтрэлтээс гарах хөрс, мян.м ³	0.97	1.13	2.098

Хүснэгт 10. Хүдэр нураалтын ӨГА-н тооцоо

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Тоон утга
1	Нураах хүдрийн үеийн өргөн, м	м	1.8
2	Нураах үеийн дундаж өргөн	м	1.8
3	Нураах үеийн хөндлөн огтлолын талбай	м ²	3.24
4	Шпурын диаметр	мм	42
5	Шпурын тоо	ш	12
6	1 шпурын урт	м	1.8
7	Өрөмдлөгийн нийт урт	м	21.6
8	Нэг шпур дэх цэнэгийн урт	м	1.2
9	Нийт цэнэгийн урт	м	14.4
10	Нэг удаагийн тэсэлгээнд орох ТБ-ын зарцуулалт	кг	14.4
11	Шпур ашиглалтын коэф	-	0.89
12	ТБ-ын хувийн зарцуулалт	кг/м ³	2.78
13	Нэг цикл дэх мөргөцгийн ахилт	м	1.6
14	Нэг циклээс гарах уулын цулын хэмжээ	м ³	5.2
15	1м ³ уулын цулд оногдох шпурын урт	м	4.17
16	1м шпурээс гарах уулын цул	м ³	0.24
Нийт ордын хэмжээнд			
17	Нийт уулын ажлын хэмжээ	мян.м ³	13.55
18	Мөчлөгийн нийт тоо	удаа	2614
19	Нийт шпур өрөмдөх хэмжээ	мян.м	56.46
20	Нийт ТБ-ын зарцуулалт	тн	37.64
21	Нонель систем	шир	31368
22	Цахилгаан тэслүүр /ЭД/	шир	13070
23	Цочир дамжуулах шижим /ДША/	м	26140
24	Бялт тэслүүр /КД/	шир	31368
25	Гал дамжуулах шижим	м	156840

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 11. 2024 онд нийт зарцуулах ТМ-ын жагсаалт

№	Үзүүлэлтүүд	Малталт нэвтрэлт	Хүдэр нураалт	Нийт
1	Нийт өрөмдлөгийн урт, мян.м	10.89	56.46	67.35
2	Нийт тэсрэх бодисын зарцуулалт, тн	7.44	37.64	45.08
3	Нонель систем, шир	5923	31368	37291
4	Цахилгаан тэслүүр /ЭД/, шир	1430	13070	14500
5	Цочир дамжуулах шижим /ДША/, м	2860	26140	29000
6	Бялт тэслүүр /КД/, шир	5923	31368	37291
7	Гал дамжуулах шижим, м	29615	156840	186455
8	Малталт нэвтрэлтээс гарах хоосон чулуулаг, мян.м ³	2.10		2.098

Далд уурхайд ашиглагдах тоног төхөөрөмжүүд

Хүснэгт 12. УТ-28 маркийн гар өрмийн техникийн үзүүлэлт

№	Техникийн үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ
1	Штангны диаметр	мм	22
2	Өрмийн хошууны диаметр	мм	42
3	Бүлүүрийн явалт	мм	40
4	Шпурын гүн	м	3 хүртэл
5	Цохилтын энерги	Ж	50
6	Эргэлтийн момент	Н м	20
7	Хийн зарцуулалт	м ³ /мин	3.3
8	Хийн даралт	МПа	0.35-0.63
9	Хийн хоолойн дотоод диаметр	мм	19
10	Усны хоолойн дотоод диаметр	мм	13
11	Усны зарцуулалт	л/мин	3.0-4.8
12	Жин	кг	24

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Зураг 3. УТ-28 маркийн гар өрмийн машин

Хүснэгт 13. УВО-0.8 маркийн тэргэнцрийн техникийн тодорхойлолт

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Тоон утга	
1	Тэвшний багтаамж	м ³	0.8	
2	Даац	тн	3.1	
3	Овор хэмжээ	Өргөн	мм	980
4		Урт	мм	1800
5		Өндөр	мм	1450
6	Дугуй хоорондын зай	мм	600	
7	Дугуйн диаметр	мм	300	
8	Жин	кг	170	

Зураг 4. Тэргэнцэр УВО-0.8

Хүснэгт 14. Z-17AW маркийн ачигч машины техникийн тодорхойлолт

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Тоо, хэмжээ	
1	Ачих чадвар	м ³ /цаг	30	
2	Утгуурын багтаамж	м ³	0.17	
3	Ачилтын өргөн	мм	1700	
4	Хурд	м/сек	0.6	
5	Дугуй хоорондох зай	мм	600	
6	Ачилтын өндөр	мм	1920	
7	Ачих зай	мм	270	
8	Утгуур өргөсөн хамгийн их өндөр	мм	1920	
9	Овор хэмжээ	Урт	мм	2120
		Өргөн	мм	1056
		Өндөр	мм	1200
10	Жин	кг	3500	
11	Хөдөлгүүрийн хүчин чадал	кВт	10.5	
12	Хүчдэл	В	380	
13	Шаардлагатай тоо	ш	2	

Зураг 5. Далд уурхайн ачигч машин

Хүснэгт 15. JTR-1.2x1.2P маркийн өргөх төхөөрөмж

№	Үзүүлэлтүүд	Тоон утга
1	Өргөлтийн өндөр, м	168
2	Дамрын тоо	1
3	Дамрын диаметр, мм	1200
4	Дамрын өргөн, мм	1200
5	Канатны диаметр, мм	20
6	Дамарт ороох канатны хэмжээ, м	200
7	Хурд, м/с	1.45-1.93
8	Цахилгаан хөдөлгүүрийн чадал, кВт	55
9	Цахилгаан хөдөлгүүрийн эргэлт, эрг/мин	740-980
10	Статик татах хүч, кН	30
11	Өргөх машины урт, өргөн, өндөр, мм	3478x2680x1700
12	Жин, кг	8590

Зураг 6. Өргөх машин JTP-1.2x1.2P

Хүснэгт 16. ВМЭ-6 маркийн суурин сэнсний техникийн үзүүлэлт

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	ВМЭ-6
1	Өгөлт	м ³ /сек	7
2	Даралт	Па	2500
3	Статистик АҮК	%	68
4	Ажлын дугуйны диаметр	мм	630
5	Ажлын дугуйны эргэлтийн давтамж	мин ⁻¹	980
6	Сэнсний масс	кг	420
7	урт	мм	1500
8	өргөн	мм	975
9	өндөр	мм	750
10	Хүчдэл	В	380
11	Цахилгаан хөдөлгүүрийн чадал	кВт	25

1-р зураг. ВМЭ-6 суурин сэнс

Хүснэгт 17. ВОЭ-5 маркийн зөөврийн сэнсний техникийн үзүүлэлт

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	ВОЭ-5
1	Өгөлт	м ³ /сек	3.15
2	Даралт	Па	1700
3	Статистик АҮК	%	63
4	Ажлын дугуйны диаметр	мм	500
5	Ажлын дугуйны эргэлтийн давтамж	мин ⁻¹	1500

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

6	Сэнсний масс	кг	150	 <p>2-р зураг. ВОЭ-5 маркийн зөөврийн сэнс</p>
7	Хүчдэл	В	380/220	
8	Цахилгаан хөдөлгүүрийн чадал	кВт	7.5	

Агааржуулалтын хоолой: Далд уурхайн агааржуулалтын хоолой нь даавуун резин хоолой байна. Даавуун резин хоолойг ашиглах үед шахах аргаар агааржуулах нь хамгийн тохиромжтой хувилбар юм. Далд уурхайн малталт болон мөргөцгийг агааржуулах даавуун резин хоолойны диаметрийг дараах нөхцөлөөр тодорхойлно.

Хүснэгт 18. ЦНС-38-154 маркийн усны шахуургын техникийн тодорхойлолт

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ
1	Бүтээл	м ³ /цаг	37
2	Түрлэг	м	154
3	Чадал	кВт	30
4	Овор хэмжээ /L×W×H/	мм	1890×440×610
5	Жин	кг	568

Зураг 7. ЦНС-38-154 маркийн усны шахуурга

Хүснэгт 19. DZD-25 маркийн усны шахуургын техникийн тодорхойлолт

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ
1	Бүтээл	м ³ /цаг	5.7
2	Түрлэг	м	29
3	Чадал	кВт	1.5

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

4	Овор хэмжээ /L×W×H/	мм	400×250×200
5	Жин	Кг	20

Баяжуулалт

Уурхайгаас олборлосон хүдрээс эхлээд гар аргаар ялгалт явуулан ФК-75 маркийн бүхэллэг баяжмалыг ялган авч үлдэгдэл хүдрийг гравитаци болон флотацийн аргаар баяжуулан ФГ-85, ФФ-95 маркийн баяжмал гарган авна. 2024 онд ФФ-95 маркийн 7.475 мян.тн, ФГ-85 маркийн 8.890 мян.тн, ФК-75 маркийн 13.280 мян.тн баяжмал гарган авна.

Хүснэгт 20. Баяжуулах үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн гаргалтын төлөвлөгөө

№	Үзүүлэлтүүд	Нэгж	2024 онд
Хүдэр олборлолт			
1	Олборлох хүдрийн хэмжээ	тн	37943.7
2	Хүдэр дэх жоншны агуулга	%	68.0631
3	Хүдэр дэх жоншны хэмжээ	тн	25825.7
ФК-75 баяжмал			
4	Баяжмалын агуулга	%	75
5	Баяжмалын минерал авалт	%	38.5671
6	Баяжмалын гарц	%	35
7	Баяжмалын хэмжээ	тн	13280.3
8	Баяжмал дахь жоншны хэмжээ	тн	9960.2
ФГ-85 баяжмал			
9	Баяжмалын агуулга	%	85
10	Баяжмалын минерал авалт	%	29.2603
11	Баяжмалын гарц	%	23.43
12	Баяжмалын хэмжээ	тн	8890.2
13	Баяжмал дахь жоншны хэмжээ	тн	7556.7
ФФ-95 баяжмал			
14	Баяжмалын агуулга	%	95
15	Баяжмалын минерал авалт	%	27.4965
16	Баяжмалын гарц	%	19.7
17	Баяжмалын хэмжээ	тн	7474.9
18	Баяжмал дахь жоншны хэмжээ	тн	7101.2
Хаягдал			
19	Хаягдлын агуулга	%	14.5525
20	Хаягдлын минерал алдалт	%	4.676
21	Хаягдлын гарц	%	21.87
22	Хаягдлын хэмжээ	тн	8298.3
23	Хаягдал дахь жоншны хэмжээ	тн	1207.6

Хаягдлын аж ахуй

Логийн хайлуур жоншны баяжуулах үйлдвэр нь хүдрийг флотацийн аргаар баяжуулан үйлдвэрээс гарах хаягдлыг TNZ-9 маркийн өтгөрүүлэгч болон даралтат шүүлтүүрээр дамжуулан усгүйжүүлж 18-20 %-ийн чийглэгтэй хуурай хаягдал гарна. Баяжуулах үйлдвэрээс гарах хаягдлыг баяжуулах үйлдвэрээс зүүн урагшаа 600 м зайд ил уурхайн ухааш хүртэл автосамосвалаар тээвэрлэнэ.

Зураг 8. Баяжуулах үйлдвэр

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

1.5. дэд бүтэц

Цахилгаан эрчим хүчний үүсгэвэр

Уурхай болон ажилчдын тосгоны цахилгаан хэрэглэгчдийг Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын төвөөс уурхай хүртэл 20 км өөрийн хөрөнгөөр татсан 10 кВ-ын өндөр хүчдэлийн агаарын шугамаас цахилгаан эрчим хүчээр хангаж байна.

Түлш дулаан хангамж

Тус далд уурхай нь 2024 онд 300 хоног ажиллах ба өвлийн улиралд ажиллагсдын тосгон, уурхайн захиргаа болон засварын газар зэрэг барилга байгууламжийг нам даралтын бага оврын уурын зуухаар дулаанаар хангана.

Уурын зуухны ажиллах сар нь 10-р сарын 15-аас 5-р сар хүртэл буюу 6 сарын хугацаанд ажиллана. Уурын зуухны сарын хэрэглээнд 10 тн нүүрс түлэх шаардлагатай гэж үзвэл 6 сарын хугацаанд 60 тн нүүрс хэрэглэнэ. Шаардлагатай нүүрсийг Хөөтийн нүүрсний уурхайгаас худалдаж авна.

Сэлбэг материалын агуулах

Тус уурхайн тэсрэх материалын агуулах нь уурхайгаас зүүн урагш 1.3 км зайд байрлана. Тэсрэх бодис хадгалах 20 тоннын багтаамжтай 1 ширхэг контейнер, тэсэлгээний хэрэгсэл хадгалах зориулалт бүхий 20 тоннын 1 ширхэг контейнер агуулах тус тус байна.

Сэлбэг хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн агуулахыг 20 тоннын багтаамжтай контейнер ашиглан байгуулсан. Шатах тослох материалын агуулах нь торон хашаагаар хүрээлэгдсэн уурхайн тосгоны баруун урд талд үйлдвэрлэлийн талбайд баригдсан. Энд 20-40 тн багтаамжтай төмөр торхтой тослогооны материал, уурхайн 30 хоногийн ажлыг хангах хэрэгцээний түлшний багтаамж бүхий ёмкость байрлана.

Зам тээвэр, харилцаа холбоо

Тус орд нь ойролцоох сум суурин газруудтай ердийн хээрийн орон нутгийн чанартай шороон замаар холбогдоно. Үйлдвэрийн болон уурхайн дотоод замууд нь байнгын усалгаа арчилгаатай уурхайн зориулалттай сайжруулсан шороон зам байна.

Гадаад тээвэр

Тус уурхайгаас олборлосон хүдрээс ФК-75, ФГ-85, ФФ-95 маркийн баяжмал үйлдвэрлэн автомашин болон төмөр замаар тээвэрлэн БНХАУ-д экспортлохоор төсөлд тусгаж байна.

Зураг 9. Лог - Баянжаргалан чиглэлийн сайжруулсан шороон зам

Зураг 10. Хөөт – Олон-Овоот өртөө чиглэлийн сайжруулсан шороон зам

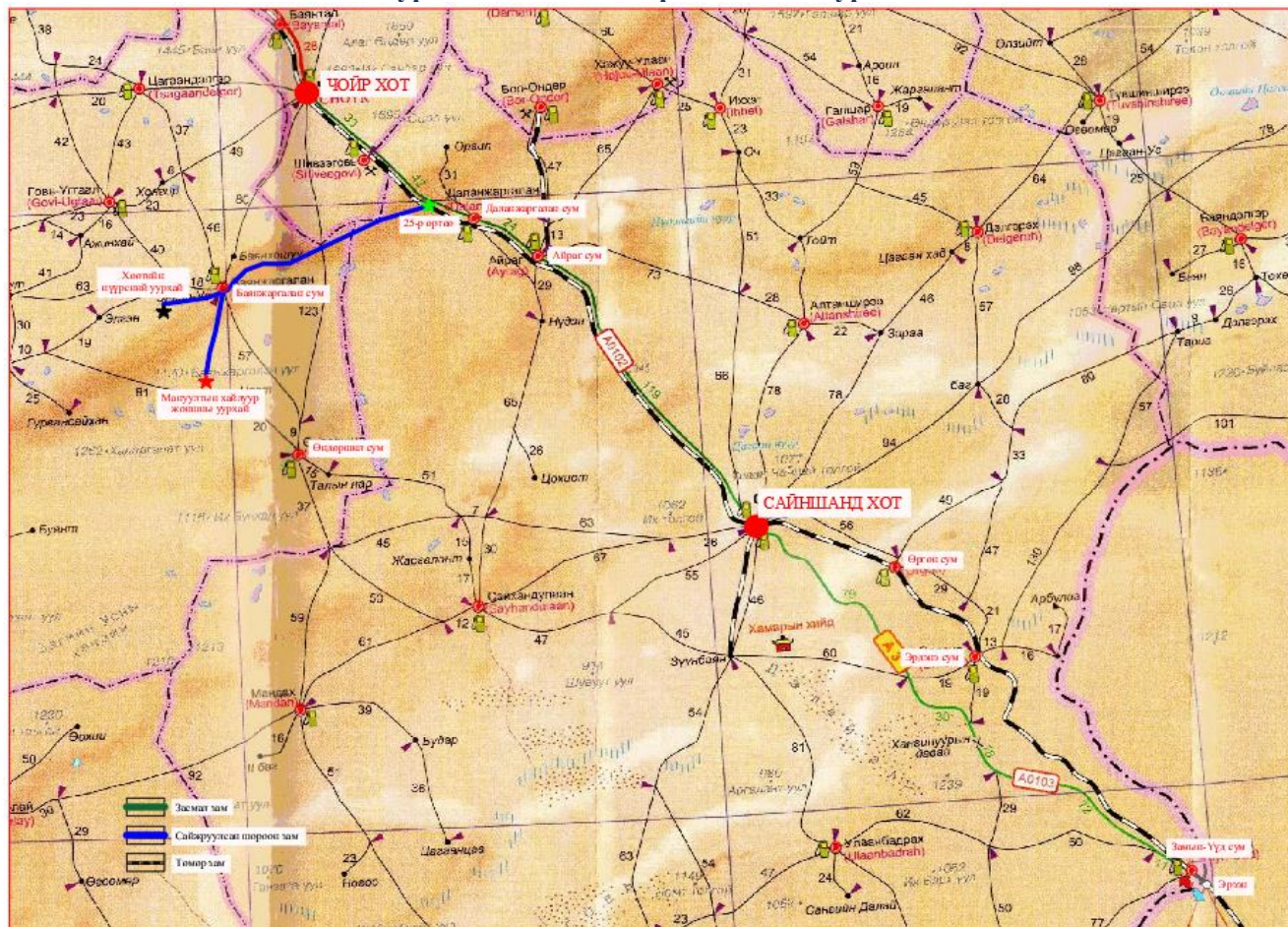
Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт үйл ажиллагаа явуулдаг “Говьшоо” ХХК-ийн Логийн уурхай, “Үнэн-Анд” ХХК-ийн Мануултын уурхай, “Аргатай” ХХК-ийн Улаан толгойн уурхай, “Монголросцветмет” ХХК-ийн Хөх дэлийн хайлуур жоншны уурхай, “Болор жонш” ХХК-ийн Зүүн Аргатайн уурхайнууд нийлэн гадаад тээврийн олон салаа зам гарахаас сэргийлэх, гадаад тээврийн тогтсон нэг маршруттай болох зорилгоор замыг засаж сайжруулсан. Логийн хайлуур жоншны уурхайгаас Баянжаргалан сумын урдуур өнгөрөх Хөөт-Олон-Овоот өртөө /25-р зөрлөг/ хоорондох сайжруулсан шороон зам хүртэл 31 км замыг засаж сайжруулсан.

Авто тээвэр: Логийн хайлуур жоншны далд уурхайгаас Баянжаргалан сум, төмөр замын Олон-Овоот өртөө гэсэн маршрутаар нийт 100 км шороон замаар тээвэрлэнэ.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Төмөр замын тээвэр: Олон-Овоот өртөөнөөс улсын урд хил хүртэл 370 км төмөр замаар тээвэрлэнэ.

Зураг 11. Гадаад тээврийн замын зураг

Хүснэгт 21. Тээвэрлэх ачааны хэмжээ

№	Ашиглалтын жилүүд	ФК-75, мян.тн	ФГ-85, мян.тн	ФФ-95, мян.тн
1	2024 онд	8.263	5.6	4.5908

Далд уурхайн хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй

Босоо малталтаар ачаа болон хүн тээвэрлэх аюулгүй ажиллагаа: Босоо гол амаар ажилтан оруулах, гаргах ажлыг клетээр гүйцэтгэнэ. Босоо малталтыг нэвтрэх үед ажилтнуудыг оруулж гаргахдаа хөнөгөөр зөөвөрлөж болно. Ажилтан оруулах ба гаргахад зориулсан клеть нь ган татлага тасрах тохиолдолд зөөлөн тоормосолж тогтооход зориулсан хэрэгсэл байна. Босоо гол амны дохиочин ба машинч нь ойлгомжгүй дохио бүрийг "ЗОГС" гэсэн дохиотой адилтган үзэх ёстой. Ойлгомжгүй

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

дохионы шалтгааныг машинч нь телефон утсаар буюу шууд харилцах утсаар биечлэн ярьж тодруулсны дараа ажлаа үргэлжлүүлэн гүйцэтгэхийг зөвшөөрнө.

Өргөх төхөөрөмж бүрийг босоо гол амны дохиочноос дээд дохиочинд дээд дохиочноос машинчид дохио өгөх хэрэгслээр тоноглох тэрчлэн босоо гол амны үзлэгийн үед хэрэглэх завсрын дохиотой байна.

Галын аюулгүй ажиллагаа: Далд уурхайд утаа мэдрэгдэх, ил гал гаргах, шатамхай материал уурших, ноцох түүнчлэн уурхайн агаарын найрлага дахь нүүрстөрөгчийн хийн агуулга өөрчлөгдөх, зөвшөөрөгдсөн хэмжээнээс давах үзэгдлийг далд уурхайн гал түймэр гэж үздэг. Далд уурхайд цахилгааны дотоод сүлжээнээс хамаарч гал түймэр гарах магадлал өндөр байдаг. Галын аюулгүй байдлыг хангах, дотоод дүрмийг сахих, гал унтраах тоног төхөөрөмжийг хэвийн ажиллагаатай байлгах, тэдгээрийг ажиллагсад ашиглуулж сургах хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны гурван шатны үзлэг, сургалтад хамруулах шаардлагатай. Үүнд:

1. Ээлж, бригадад
2. Байгууллагын доторх нэгж, хэсгүүдэд
3. Байгууллагыг бүхэлд нь

Галын аюулгүй ажиллагааны болон эрүүл ахуйн тодорхой нөхцөлд баталгаажуулах эсвэл журмын дагуу үйлдвэрлээгүй шинэ бодис, материалыг үйлдвэрлэлийн тоног төхөөрөмжийн хийцэд хэрэглэхийг хориглоно. Далд уурхай ба үйлдвэрийн машин, тоног төхөөрөмж нь хэвийн ажиллагаагаар алдах үед анхааруулах дохио өгөх, аваар гарах, аюулд хүргэж болзошгүй горимоор ажиллах тохиолдолд автоматаар унтрах, хөдөлгүүр болон цахилгааны эх үүсвэрээс салгагдах хэрэгсэлтэй байна. Тоног төхөөрөмжийн ажил гүйцэтгэх хэсэг, эд ангиуд нь тэдгээрийг ажиллуулах эрчим хүчний эх үүсвэр /цахилгаан гүйдэл, шахагдсан хий гэх мэт/ тасарснаас үүсэх аюул ослоос урьдчилан хамгаалах, эрчим хүчний эх үүсвэрийг дахин залгах үед өөрөө залгагдахгүй хэрэгслээр хангагдсан байхаар тоноглогдсон байна.

Далд уурхай тоног төхөөрөмжийн аюулгүй ажиллагаанд тавих шаардлага үйлдвэрлэлийн ослоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ: Уурхайн үйл ажиллагаанд хэрэглэгдэх машин механизм, техник тоног төхөөрөмжүүд нь ажлын байр хүрээлэн байгаа орчныг бохирдуулахгүй байхын зэрэгцээгээр ХАБЭА-н шаардлага хангасан байх шаардлагатай. Үүнд:

- Техник, тоног төхөөрөмжүүд нь далд уурхайн технологийн горимд нийцсэн байх
- Техник, тоног төхөөрөмж нь тус бүрдээ ашиглалтын заавар, паспорттай байх
- Техник, тоног төхөөрөмжийн хяналт хэмжилтийн багажууд нь улсын стандарт хэмжил зүйн албаар заавал баталгаажуулагдсан байх

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

- Техник, тоног төхөөрөмж нь аливаа засвар үйлчилгээ хийхэд тохиромжтой байрлал нөхцөлөөр хангагдсан байх

Далд уурхайд ажиллаж байгаа техник тоног төхөөрөмжийн тасралтгүй болон осол авааргүй байдлыг хангаж байх зориулалттай дохиоллын систем ажиллаж байхын зэрэгцээ аюул ослоос хүмүүсийг урьдчилан сэргийлэх дохио өгөх зориулалттай дохиоллыг бас тоноглож өгнө.

- Машин механизмыг асаах /ажиллуулж эхлэх/ тухай дохиолол
- Ачаатай тэргэнцэр хөдөлж эхлэхийг анхааруулсан уурхайн тээврийн дохиолол
- Хүмүүст аюул учруулж болох тохиолдол үүсэх үед өгөх аваарын дохиолол

Далд уурхайд нэгдсэн журмаар заах, урьдчилан сэргийлэх, хориглох тэмдгүүдийг байрлуулна.

Малталт нэвтрэх үед тохиолдож болох ослын гарч болзошгүй шалтгаанууд:

- Хана, таазнаас чулуу унах, нуранги үүсэх
- Тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслээс гэмтэх
- Тэсэлгээний ажлын дүрэм журмыг зөрчих
- Тэсэлгээний дараагаар үүсэх хорт хийнээс хордох
- Хувийн гэрэл болон хамгаалах хэрэгсэлгүй ажиллах
- Мөргөцөгт шпур өрөмдөх өрөмдлөгийн ажлыг хуурай өрөмдөх

Нурлаас урьдчилан сэргийлэх ба түүнтэй холбоотой ослоос сэргийлэх

- Малталтын хөндлөн огтлолын талбайн хэмжээ, малталт болон бэхэлгээний хэлбэр зэргийг чулуулгийн физик механик шинж чанартай нь уялдуулан тооцож сонгох
- Малталтын хана, таазнаас нурахад бэлэн болсон хөмсөгнүүдийг хусаж цэвэрлэх

Тэсрэх материал тээвэрлэх, тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагаа

Тэсрэх материал хэрэгслийг тээвэрлэх

Гадаад тээвэр: Тэсрэх бодис болон тэсэлгээний хэрэгслийг зөвхөн тусгайлан тоногдсон автомашинаар тээвэрлэх ба замын хөдөлгөөний дүрмийг чанд баримтална. Тэсрэх бодис болон тэсэлгээний хэрэгслийг тээвэрлэхдээ тэсэлгээний эрхийн үнэмлэхтэй ажилтан, эсвэл тэсрэх материалтай харьцаж ажиллах эрх бүхий тэсрэх материалын агуулахын эрхлэгч, түгээгч болон бусад эрх бүхий ажилтан биечлэн хариуцах бөгөөд хамгаалалтын хүмүүс дагалдан явна. Тэсрэх бодис болон тэсэлгээний хэрэгслийг авто тээврээр тээвэрлэхдээ замын маршрут, ачилт хийх замд явах буулгах тодорхой хугацаа бүхий зөвшөөрлийг техникийн бэлэн байдлаас харгалзан үзэж мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар, цагдаагийн байгууллагад бүртгүүлнэ. Тэсрэх материалыг уурхайн дэргэд байрлах түр агуулахад буулгаж тухайн орон нутгийн цагдаагийн байгууллагад мэдэгдэж бүртгүүлнэ.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Дотоод тээвэр: Тэсрэх материалын төв агуулахаас уурхайн их ам хүртэл тусгай тоногдсон автомашинаар тээвэрлэнэ. Уурхайн их амнаас цааш тэргэнцэр болон бусад далд уурхайн тээврийн хэрэгслээр тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэмд нийцүүлэн аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангаж тээвэрлэнэ. Уурхайн их амаар ажилчид орж гарч байх үед тэсрэх бодис болон тэсэлгээний хэрэгслийг тээвэрлэхийг хатуу хориглоно. Тэсрэх материалыг уурхайн их амаар ачиж, буулгах, зөөвөрлөх үед уурхайн их амны ойролцоох малталт их амны дээр байгаа байгууламжид зөвхөн тэсэлгээчин, дохиочин, тэсэлгээний материалыг ачиж буулгах ажилчин түүнийг хүргэх ажлыг хариуцсан ажилтан байна.

Тэсрэх бодистой хайрцаг, сав нь уурхайн өргөх машины /клеть/ өндрийн гуравны хоёр буюу клетний хаалга болон тэргэнцрийн хашлагаас тус тус өндөргүй байна. Тэсэлгээний хэрэгслийг тэсрэх бодисоос тусад нь тээвэрлэнэ. Далд уурхайд тэсрэх бодис болон тэсэлгээний хэрэгслийг тээвэрлэхдээ дараах нөхцөлийг хангасан байна. Үүнд:

- Тэсрэх бодис болон тэсэлгээний хэрэгслийг ачих буулгах ажлыг зөвхөн зориулалтын газарт явуулна,
- Ослын нөхцөлд ачих, буулгах талбайг хяналтын ажилтан, тэсрэх материалтай харьцах хариуцагч нар тогтооно,
- Нэг цуваанд тэсрэх бодис, өдөөгч хэрэгслийг тээвэрлэхдээ тэдгээрийг өөр өөр тэргэнцэрт ачих. Тэсрэх бодистой тэргэнцэр болон цуваанд өөр төрлийн ачаа ачихгүй
- Тэслүүрийг битүү тагтай, модон материалаар доторлосон тэргэнцэрт ачих, өдөөгч хэрэгсэлтэй цүнх савыг зөөлөн материалаар бүрж нэг эгнээгээр өрсөн байх, бусад тэсрэх материалыг ердийн тэргэнцэрт хашлага хүртэл ачиж тээвэрлэнэ,
- Тэсрэх бодис болон тэсэлгээний хэрэгслийг тээвэрлэж байгаа тэргэнцрийг урд хойд талд тусгай гэрлэн тэмдэг тавьсан байна,
- Уурхайд тэсрэх материал тээвэрлэж байгаа тээврийн хэрэгслийн өмнөөс ирж байгаа тээврийн хэрэгсэл болон зогсож өнгөрүүлнэ,
- Тэсрэх материалыг тээвэрлэж байгаа ажилчдад аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг өгч гарын үсэг зуруулсан байна,
- Тэсрэх материалыг тээвэрлэж байгаа хариуцагч нараас өөр хүн байхыг хатуу хориглоно.

Тэсэлгээний ажлын үед баримтлах аюулгүй ажиллагаа:

Далд уурхайд хийгдэх тэсэлгээ бүрт тусгай төсөл боловсруулж мөрдлөг болгоно. Тэсэлгээний ажлын дүрэм, тухайн уурхайд мөрдлөг журмын заалтуудыг хатуу баримталж тэсэлгээний ажлыг зохион

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

байгуулна. Тэсэлгээний ажлын зохион байгуулалтыг дараах ерөнхий дараалал байдлаар ойлгож болно.

Үүнд:

- Тэсэлгээний төсөл зохиож батлуулах
- Тэсрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг зарцуулах зөвшөөрөл авах
- Тэсэлгээний материалыг агуулахаас зөөж тэсэлгээний блок, мөргөцгүүдэд хүргэх
- Шпур цэнэглэх ба түгжээс хийх
- Тэсрэлтийн аюултай бүсээс хүмүүс болон тоног төхөөрөмжийг гаргах
- Тэсрэлтийн аюултай бүсэд буй цахилгааны шугамд салгалт хийх
- Тэсэлгээний схемийн холболтуудыг хийж тэсэлгээнд бэлтгэх
- Тэсэлгээний схемийн бэлэн байдлыг шалгах
- Тэсэлгээ явуулах тухай дохио өгөх
- Тэсэлгээг хийх
- Тэсэлгээний дараах агааржуулалт хийх
- Тэсэлгээний хяналтын үзлэг хийх ба тэсэлгээ хэвийн явагдсан бол тэсэлгээний ажил дууссан тухай дохио өгөх. Хэрэв зарим цооногийн цэнэгүүд баарч тэсрээгүй бол тэдгээрийг тэсэлж аюулгүй болгох арга хэмжээ авах ба дараа нь тэсэлгээний ажил дууссан тухай дохио өгөх
- Тэсэлгээний дараа сэргээлтийн ажлуудыг хэрэгжүүлэх
- Цахилгааны шугамуудыг шалгаж холболт хийх ба ачигч машин зэрэг төхөөрөмжүүдийг мөргөцгүүдэд байршуулж ажилд бэлдэх. Зам тээврийн холбогдолтой малталтуудын сэргээлтийн ажлуудыг хийх
- Тэслэгдсэн чулуулгийн холбогдолтой хяналтын хэмжилт, тооцоог хийж дүгнэлт гарган тухайн тэсэлгээний ажлыг дуусгасан тухай баримт бичгийг бүрдүүлэх

2024 онд нийт 1.6 мян.м3 хөрсийг дотоод овоолгол хурааж 0.5 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил гүйцэтгэхээр төлөвлөж байна.

БҮЛЭГ 2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БҮЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

2.1. Уур амьсгал өнөөгийн төлөв байдал

Дундговь аймгийн цаг уурын станцуудын ажиглагдсан мэдээнээс үзвэл сүүлийн 20 жилийн агаарын дундаж температур нь 3.0°С бөгөөд 1.4-4.7 хэмийн хооронд хэлбэлзэж байна. улирлаар авч үзвэл өвлийн дундаж температур нь -15.7 хэм бөгөөд -11.9-аас -19.1 хэмийн хооронд, зуны дундаж температур нь 20.0 хэм бөгөөд 18.4-21.9 хэмийн хооронд хэлбэлзэж байна. агаарын дундаж температур нь 2007 онд хамгийн дулаан, 2012 онд хамгийн хүйтэн байсан бол бусад жилүүд нь дундажтай ойролцоо байна. агаарын үнэмлэхүй хамгийн бага температур 2002 онд сайхан-овоо өртөөнд -41.0 хэм байсан бол үнэмлэхүй хамгийн их температур 2017 онд Баянжаргалан өртөөнд 41.0 хэм хүрчээ (badamsuren, 2022). хаврын улиралд 0 хэмээс дээш халах үе 3-р сарын сүүлийн арав хоногт тохиодог байна. хөлдөх температуртай өдрүүдийн эхлэх хугацаа нь 10-р сарын сүүлийн арав хоногт байдаг. олон жилийн дунджаар 0-ээс дээш хэмтэй хоногийн тоо 210 хоног, харин 0-ээс доош хэмтэй өдрийн тоо 156 хоног байна. зуны өдөр буюу хамгийн их температур 25 хэмээс дээш байх өдрийн тоо 4-р сараас эхэлж 10-р сар хүртэл үргэлжилдэг байна (*monthly aggregated climate dataset*, 2022).

агаарын жилийн дундаж температур 2.9-6.0 хэмийн хооронд хэлбэлзсэн байв. энэхүү хэлбэлзлийг задлан үзвэл 1999-2007 онд аажмаар нэмэгдэж, дээд тал нь 6.0 хэм хүрч, 2007-2012 онд аажмаар буурч хамгийн багадаа 2.9 хэм хүрсний дараа 2017 онд өссөн бөгөөд өгсөх буурах хандлага 1-3 жил тутамд өөрчлөгдсөн байна (badamsuren, 2022).

Дундговь аймагт дунджаар 120 мм хур тунадас унадаг байна. сүүлийн 20 жилийн мэдээгээр Мандалговьд 84.6-188.0 мм, сайхан-овоод 25.7-222.2 мм, Эрдэнэдалайд 68.5-241.1 мм, Баянжаргаланд 46.5-195.1 мм хур тунадас оржээ (*monthly aggregated climate dataset*, 2022).

2.2. Газрын гадарга, хэвлий өнөөгийн төлөв байдал

“Говь шоо” ХХК-ийн “Логийн хайлуур жоншны ордын I хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл”-ийн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газрын хэмжээг доорх хүснэгтээр үзүүлэв (Хүснэгт 21). Тус төслийн MV-017543 дугаартай ашиглалтын тусгай зөвшөөрлөөр олгогдсон талбайн хэмжээ нь 48.24 га байна.

“Говь шоо” ХХК нь “MV-017543” дугаартай ашиглалтын тусгай зөвшөөрлөөс гадна хил залгаа орших “MV-021536” мөн эзэмшдэг байна. MV-021536 талбай нь сүүлд хайгуул хийгдэн нөөц нь батлагдаж ашиглалтад шилжсэн болно. Төслийн тусгай зөвшөөрлийн талбайн дэргэд 4802000646 нэгж талбарын дугаар бүхий 11.2 га талбайтай газрыг Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумаас олгосон эзэмших эрхийн гэрчилгээгээр уурхайн тосгон, баяжуулах үйлдвэр зэрэг зориулалтаар ашиглаж байна. “Говь шоо” ХХК-ийн эзэмшиж буй тусгай зөвшөөрлүүд болон газрын кадастрын зургийг дор үзүүлэв

Төслийн үйл ажиллагааны зүгээс газрын гадаргад нийт 18.6 га талбайд гол сөрөг нөлөөллийг үзүүлсэн байна. Доорх зурагт газрын гадаргад үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг эрчмээр зураглан үзүүлэв. Логийн хайлуур жоншны ордын хүрээнд 2015-2018 онд хайгуулын болон бусад үйл ажиллагаанаас үүдэн 3.0 га

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

талбайд ил уурхай, 7.9 га талбайд овоолго үүссэн байна. Өнөөгийн байдлаар, ил уурхайн урт 650 м, өргөн 25-75 м, дундаж гүн ойролцоогоор 10-35 м байна.

“Говь шоо” ХХК нь 2006-2008 онд Логийн хайлуур жоншны ордын I хүдрийн биетийн дээд хэсэгт нөөц тогтоон 2008-2018 оны ил уурхайн аргаар олборлох ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулсан. Харин 2015 оноос ордын нөөцийг нэмэгдүүлэх зорилгоор хайгуулын ажил хийж ил уурхайн ёроолоос хамгийн гүндээ 130 м-ийн гүнд нөөц тогтоосон.

Ордыг цаашид ил уурхайн аргаар ашиглахад хүндрэлтэй /хөрс хуулалт ихтэй/ болсон тул далд уурхайн аргаар ашиглахаар төлөвлөж байна. I хүдрийн биетийг нээх олборлох зорилгоор ил уурхайн зүүн талд газрын гадаргын $Y=724129.6$ $X=5051103.4$ солбицлын 1221 м-ийн түвшнээс 1092 м-ийн түвшин хүртэл 129 м босоо малгалт тус нэвтэрнэ.

Тус төслийн талбайд 2006 оноос эхлэн уурхайн бэлтгэл ажлуудыг үе шаттай хэрэгжүүлж ирсэн байна. Үүнд: ил ба далд уурхайн нээлт болон барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж, шаардлагатай дэд бүтцийн ажлуудыг үе шаттайгаар гүйцэтгэгдсэн байна.

Ордын геологийн нөхцөл

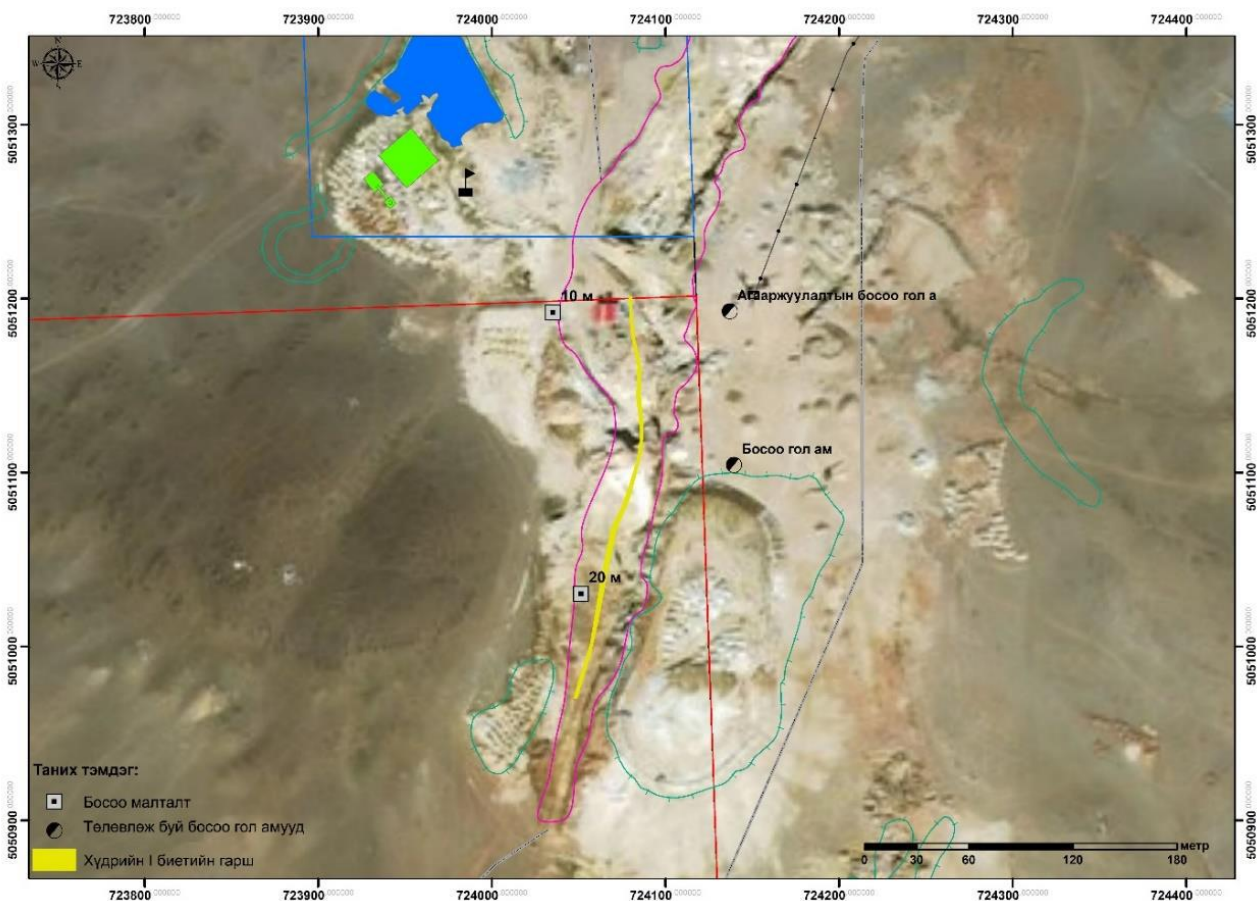
Логийн хайлуур жоншны ордын талбай нь Дундговийн гүдэн өргөгдлийн зүүн хойд хэсэгт, Баянжаргалангийн мезозой ба кайнозойн депрессийн зүүн урд орших ба зүүн хойш болон баруун хойш чиглэлтэй, томоохон систем хагарлаар хэрчигдэж нийлмэл блоклог тогтоцтой болсон бөгөөд баруун хойд, урд зүүн хэсгээрээ Хөөт, Чойрын хотгортой хиллэдэг. Геологийн тогтцын хувьд тухайн талбайд дээд протерозой, перм, юра болон цэрдийн насны тунамал, хувирмал хурдас тархах бөгөөд түрүү палеозой ба триас, юрагийн интрузив бүрдэл болон олон тооны дэл, судлын чулуулаг өргөн тархалттай. Хүдрийн биетүүдийг хүдэржилтийн төрөл, хүдрийн технологийн шинж чанараар нь:

- Нийлмэл тогтоцтой карбонат -кварц-хайлуур жоншны хүдэр;
- Энгийн судал хэлбэрийн кварц-хайлуур жоншны хүдэр гэсэн үндсэн хоёр төрөлд хуваадаг.

Логийн хүдрийн биет нь хүдэржилт болон хүдрийн технологийн шинжээр 1-р төрөлд хамаарна. Тус ордыг цаашид далд уурхайн аргаар ашиглахаар төлөвлөсөн байна. Далд уурхайн төлөвлөсөн гол амуудын байршлыг доорх зурагт үзүүлэв

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

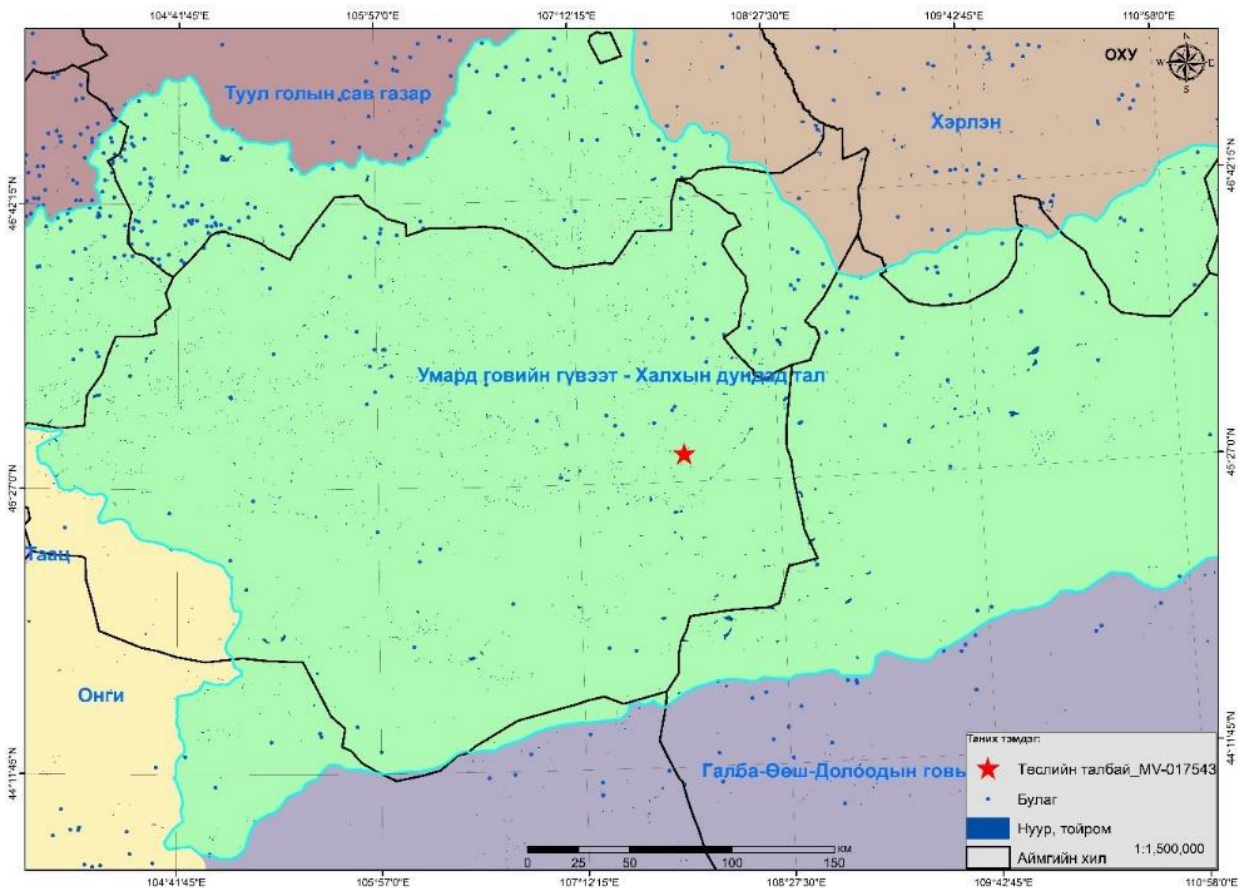
Зураг 12. Далд уурхайн төлөвлөсөн гол амуудын байршил

2.3. Төслийн талбайн гадаргын болон газрын доорх усны төлөв байдал

Төслийн талбай болон түүний ойр орчинд сөрөг нөлөөлөлд өртөхөөр гадаргын ус байхгүй болно. “Говь шоо” ХХК-ийн “Логийн хайлуур жоншны ордын I хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл (MV-017543)”-ийн талбай нь ус зүйн хувьд дэлхийн ус хагалбарын Төв Азийн гадагш урсацгүй ай савд, Монгол орны Умард говийн Гүвээт-Халхын дундад талын сав газарт тус тус багтана (Зураг 32). Тухайн районд гадаргын усан сүлжээ хөгжөөгүй байна. Уурхайн эдэлбэр газрын орчимд гадаргын ил урсгалтай усгүй зөвхөн зуны улиралд түр зуурын тогтоол нуур болон хоолойг дагаж урсац үүсэх боловч тэдгээр нь уурхайд ус үерийн нөлөөлөл үүсгэхгүй юм.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Мөн зүүн хойд зүгт Баянцогтын говьд давстай ус бүхий Их улаан нуур (1100.0 м) байна. Төслийн талбайн эргэн тойронд 5-9 км зайд хэд хэдэн нэргүй тойром байна.

“Говь шоо” ХХК нь Логийн хайлуур жоншны ордыг ашиглах төслийн (MV-017543) талбайг Гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хуулийн 2.1-д заасны дагуу Засгийн газрын 2012 оны 194 дүгээр тогтоолоор баталсан Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх, ойн сан бүхий газрын хилийн зааг, Засгийн газрын 2015 оны 289 дугаар тогтоолын Усны сан бүхий газрын энгийн хамгаалалтын бүсийн хилийн заагтай тус тус давхцалгүй гэсэн лавлагааг БОАЖЯ-ны Ой, ус, тусгай хамгаалалттай газрын кадастрын мэдээллийн сангаас цахим лавлагаа авсан байна.

Логийн хайлуур жоншны ордын талбай нь газар зүйн байрлалын хувьд говийн мужийн хойд хилтэй хиллэх зааг орчмын говь хээрийн бүсийн завсрын шинж төрхийг бүрдүүлсэн намхавтар уул толгодын бүсэд байрлах ба тэдгээрийн жижиг хөндийнүүдийг ухаа гүвээт талууд хүрээлж оршино. Энэхүү сав газарт ашиглах бололцоотой газар доорх усны нөөц гэдэг нь олон жилийн туршид хуримтлагдсан нөхөн тэжээгддэггүй газар доорх усны нөөцөөс бүрддэг болно. Энэхүү Логийн ордын газрын доорх ус нь гидрогеологийн мужлалын 3-р эрэмбийн жижиг толгод бүхий массивд хуримтлагдсан ба үндсэндээ Монгол орны говийн бүсэд оршдог учраас энд жилд унах хур тунадас багавтар бөгөөд ууршилт нь унах хур тунадаснаас давдаг байна.

Үндсэндээ тал хээрийн бүсэд оршдог учраас уулс хоорондын аллюви, пролювийн гаралтай сэвсгэр хурдасны зузаалаг дахь уст давхаргад 5 мм/жил.км², уулс толгодыг бүрдүүлэгч үндсэн чулуулгийн ан

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

цавын уст бүрдэлд 10-20 мм/жил.км² хэмжээтэй нөхөн сэргээгдэх нөөц тархсан байна (Улсын усны нөөцийн нэгдсэн менежментийн төлөвлөгөө боловсруулахад зориулсан судалгааны эмхэтгэл, нэгдүгээр дэвтэр, хуудас 456-466, Н.Жадамбаа нар.)

Судалгааны талбайн газар доорх усны хэмжилт судалгаа

Хайлуур жоншны ордын хэмжээнд тархсан мезо-палеозойн настай гүний болон бялхмал чулуулгийн ан цавын уст бүрдлийн усжилтын мэдээллийг тодорхойлохын тулд дараах төрлийн гидрогеологийн ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн.

Тухайн талбайд өмнөх судлаачдын хийсэн геологи-гидрогеологийн маршрут-ажиглалт, уст цэгийн бүртгэлийн судалгааны ажлын үр дүнг нэгтгэн дүгнэж, уулын далд малталтын босоо аманд гидрогеологийн шавхалт туршилтын ажлыг явуулсан. Гидрогеологийн шавхалт туршилтын ажлыг явуулснаар ордын гидрогеологийн нөхцөл болон геологийн зүсэлтийн гүний бүтцийг тоймлон судалж тогтоох, геологийн зүсэлт дэх чулуулгийн усжилтыг тодорхойлох зорилгоор гидрогеологийн ажиглалт, хэмжилт судалгааны ажлыг далд уурхайн босоо аманд гүйцэтгэсэн.

Гидрогеологийн шавхалтын ажлыг далд уурхайн босоо аманд ус өргөгч насосыг 40.0 м гүнд ус хуримтлуулах зориулалттай зумпфэнд суулган явуулсан. Тухайн босоо аманд ус хуримтлуулан зайлуулах зорилгоор бэлтгэсэн зумпфэний багтаамж ойролцоогоор 6 м³ орчим бөгөөд уг зумпфэнд хуримтлагдсан усыг цагт 12 м³ ус татах хүчин чадалтай насосоор 30 минутад шавхаж зайлуулж дуусгасан ба энэхүү зумпфнээс усыг шавхаж дууссаны дараа 4-5 цагийн дараа ахин дүүрч байсан. Шавхалтын ажлын мэдээллээр дараах асуудлыг шийдвэрлэсэн. Үүнд:

- Гидрогеологийн шавхалтын ажлын үр дүнд тухайн босоо амны усжилтын мэдээлэл болох газрын доорх урсцын хэмжээг бодитойгоор тогтоосон. Босоо ам бүхий уулын далд малталтад орж ирж буй газрын доорх усны урсац цуглуулж буй 6 м³ буюу 6000 л орчим багтаамжтай зумпф нь 4 цагийн дараа дүүрч байгаагаас үндэслэн далд малталтад орж ирж буй усны хэмжээ нь ойролцоогоор 0.42 л/сек буюу хоногт 36.3 м³ хэмжээтэй ус шүүрэн орж байгааг тогтоосон.
- Энэхүү шавхалт туршилтын ажлын үр дүнгээр тухайн ордын хэмжээнд тархсан гүний болон бялхмал чулуулгийн ан цавын уст бүрдлийн тооцооны үндсэн үзүүлэлтүүдийг тодорхойлох боломжийг бүрдүүлсэн.

Ордын гидрогеологийн нөхцөл

Судалгааны талбайн хэмжээнд геологийн давхарга зүйн ангиллын дагуу газар доорх усны байрлал, хөдөлгөөн, хуримтлагдах нөхцөл, геологи-литологийн бүтэц, тогтоц зэргийг харгалзан дөрөвдөгчийн настай ээсвэр хурдасны нүх сүвийн ус агуулсан уст давхарга, доод цэрдийн настай цагаан цавын давхаргадасны бялхмал чулуулгийн ан цав-давхраасны ус агуулсан уст давхарга, мезозой-палеозойн настай гүний болон бялхмал гарал үүсэлтэй чулуулгийн ан цавын уст бүрдлүүдийг ялгасан. Судалгааны талбайн хэмжээнд нүх сүвийн, нүх сүв-давхраас, ан цав судлын коллекторт агуулагдсан үндсэн 3 төрлийн ус агуулагч үе, давхарга, уст бүрдэл тархсан байна.

Тухайн сав газрын хэмжээнд тархсан хурдас чулуулгийн нас, литологийн төрлийг ерөнхийлөн нэгтгэж, тэдгээрийг нүх сүвшилт зонхилсон, нүх сүв-давхраас зонхилсон, эсвэл ан цав зонхилсон байдлаар нь ангилж, газар доорх усны судлагдсан түвшин, хөдөлгөөний төрхийг харгалзан гидрогеологийн давхарга зүйн ангиллыг хийж, ангилал тус бүрийн газар доорх усны бүрэлдэх зүй тогтол, усны чанар, хөдөлгөөний талаар хайлуур жоншны ордын хэмжээнд товч дурдан бичлээ.

Гидрогеологийн массив буюу тэжээгдлийн гадаад мужид агаарын хур тунадас буух нь илүү, хоногийн температурын зөрүү их учир чулуулгууд физик өгөршилд амархан орж өгөршил бутралын бүсийг үүсгэх ба энэхүү идэвхтэй ан цавын бүсээр агаарын хур тунадасны чөлөөт нэвчилт идэвхтэй явагдаж, ан цавын усажсан бүсийн газар доорх усны нөөц баялгийг байнга нөхөн сэлбэх замаар далд уурхайд орох газар доорх усны урсцыг нэмэгдүүлнэ.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Хайлуур жоншны орд нь мезо-палеозойн үед үүссэн гүний чулуулаг нөгөө талаас суурилаг найрлагатай бялхмал чулуулгуудын хил зааг орчмоор тектоникийн суларсан бүс дагаж судал маягаар үүсэн бүрэлдсэн байна. Ордын агуулж буй чулуулгууд нь янз бүрийн гүн (гол төлөв 40-120 м хүртэл) нэлээд өгөршилд автагдаж, ан цавшил ихтэй болсон байна.

Энэ ордын хэмжээнд тархсан газар доорх ус нь ан цавын, ан цав-судлын төрөлд хамаарагдах ба ан цав хагарлын бүсээр болон хуурай сайр, жалгын дагуух хөндийнүүдээр агаарын хур тунадасны нэвчилтээр газар доорх усны үндсэн тэжээл бүрдэнэ. Ордын газар доорх усны харьцангуй өндөр усжилттай хуримтлал нь тектоникийн хагарлуудын бүсэд тохиолдоно. Эдгээр нь хайгуулын үед өрөмдөгдсөн гидрогеологийн цооногуудын үр дүнгээс тодорхой харагдах ба энд цооногийн ундарга нь 1.5 -10.5 м түвшний бууралтад 0.5-1.0 л/с байжээ. Харин хайлуур жоншны ордын олон жилийн ашиглалтын явцад уурхайгаас их хэмжээний ус зайлуулсантай холбоотойгоор ордод агуулагдаж буй газар доорх усны нөөц баялаг багасаж, усны түвшингийн бууралтын нөлөөллийн радиус тэлэх учир уст давхаргын тооцооны параметрууд гүн рүүгээ болон талбайн хэмжээнд өөрчлөгдөх болно.

Усны статик түвшин 20.0 м-ийн гунд байрлаж, усны эрдэсжилт 0.6-0.9 г/л байна. Гагцхүү уулын далд малталтуудаар олон жилийн турш хүдэр олборлох явцад энэ ордын гидрогеологийн нөхцөл болон уст давхаргын усжилтын параметрууд үндсэндээ өөрчлөгдөж, геологийн ба хүрээлэн буй орчиндоо сөрөг нөлөө үзүүлэх гидродинамикийн бодит нөхцөл бий болно гэж үзэж байна. Зуны хур бороо элбэг үед энд усны түвшин 0.6-1.5 м хүртэл дээшилдэг. Бусад үед тогтвортой түвшинд байрладаг гэж үзэж байна. Тус ордын хүдрийн 1-р биетийн өмнөд хэсэгт хэвтээ малталтаар олборлолт явуулж, 2018 оны эцсээр хийсэн геодезийн хэмжилтээр 30 м гүнтэй босоо амаар уурхайлсан бөгөөд үндсэн 3-р босоо аманд 28 м-ээс штрекийн уланд ус шүүрч эхэлсэн тухай тэмдэглэжээ.

Уурхай дахь хүдрийн биет нь зүүн хойноос баруун урагш чиглэлтэй тектоник хагарлаар зааглагдан сунаж тогтсон ба хагарал, сулралын бүсэд палеозойн настай гүний чулуулгийн ан цав, үе давхаргын ус агуулагч бүрдлийн тархалтын талбайд байрлана. Одоогийн байдлаар штрекийн ул хэсэгт уст давхарга тогтсон байна. Уст давхаргын толин гадаргын өндөржилт ойролцоогоор 1180 м, гүн 3-4 м хүрчээ.

Уурхайн штрект палеозойн настай гүний чулуулгийн уст бүрдлийн ан цавын ус нэвчих бөгөөд нүх сүвний мэшил, уст давхаргын тархалтын талбай дахь усны хөдөлгөөний чиглэл судлын биетийг дайрч өнгөрдөг учир ашиглалтын явцад уурхайн усжилтад шууд нөлөөлөх болно. Уст давхаргын ан цавын тархалтын гүнийг судалж тогтоосон зүйл байхгүй боловч судалгааны районд Чойрын экспедицийн явуулсан судалгаанд дурдсанаар гүний чулуулгуудын ан цавжсан гүн нь усан хагалбараас (10-15 м) бэл рүүгээ (80-100 м) ихэсдэг байна.

Уурхайн 3-р босоо аман дахь усжилтын ус агуулагч палеозойн ан цавын уст бүрдэл нь 4 м түвшин бууралтад 3.0 л/с ундаргатай, усны тогтонги түвшин 30 м болохыг тогтоосон байдаг. Одоогийн байдлаар босоо амны амсрыг сайн битүүмжилсэн байдалтай, худгийн амсрын өндөржилт -1182.7 м, солбицол: 724077.81-5051193.27, усны түвшний өндөршил 1180 м, босоо амны амсар цантсан, хөлддөггүй гэсэн байдаг.

2016, 2018 онуудад 1-р биетийн хойд хэсэгт хийгдсэн өрөмдлөгийн ажлаар ямар нэгэн уст үе илрээгүй. Судалгааны үр дүнгээр доорх дүгнэлтийг гаргаж болно. Үүнд:

Уст давхаргын ан цавын тархалт районы хэмжээнд 100 м-ийн гүнээс багасаж нягт бүтэцтэй болдог ба анх ус шүүрэлт эхлэх үеийн уурхайн малталтын гүн 30 м байсан. Өмнөх судалгааны дүнгээр уурхайн хэвтээ малталтын улнаас шүүрэх усны хэмжээ 0.6 л/с-ээс ихгүй гэсэн байдаг.

Гидрогеологийн нөхцөлийг нь бодолцож үзвэл газрын доорх усны тэжээлийн талбай ба нэвчилтээр орох усны хэмжээ бага байх магадлалтай байгаа тул ус өгөмж, шүүрлийн илтгэлцүүрийг чулуулгийн шинж чанарыг харгалзан тооцоонд авах боломжтой.

Тус ордын уурхайд шүүрэн орох усны хэмжээ түүнд агуулагдах статик нөөц болон түвшин доошлохын хирээр гадаад орчноос нэвчин орох динамик нөөцийн хэмжээнээс шалтгаална. Балансын аргаар усны

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

нөөцийн үнэлгээ өгч болох боловч түвшин бууралт, цооногийн боломжит хүчин чадлыг тодорхойлох боломжгүй.

Энэ ордын хувьд газрын доорх усны эх үүсвэр нь зөвхөн хур тунадасны нэвчилтийн ус байна. Тухайн талбайд орох хур тунадасны хэмжээ Баянжаргалан сумын цаг-уурын станцын сүүлийн олон жилийн дунджаар 130 мм байдаг.

Ордын уурхайн хамгийн их усжилтын хэмжээ 1.5 м³/ц-аас хэтрэхгүй, түүний дээр хур бороо, үерийн эрсдэл багатай нөхцөлтэй гэдэг нь өмнөх жилүүдийн ашиглалтын явцад тогтоогдсон. Уурхайгаас ус зайлуулах насос нь хүчин чадлын хувьд 12 м³/цаг байхад хүрэлцээтэй байна. Уурхайгаас зайлуулах усыг уулын малталтын хилийн гаднаас тооцох нөлөөллийн радиус R1 буюу 300 м-ээс бага зайд байрлуулж болохгүй.

Уурхайн малталтад ажиглагдаж байгаа хагарал нь бие даасан ус агуулсан бүтэц гэж харагдахгүй байгаа боловч цаашид анхаарах шаардлагатай байгаа юм.

2.4. Хөрсөн бүрхэвч өнөөгийн төлөв байдал:

Цайвар хүрэн хөрс. Цөлөрхөг хээрийн бүсийн хойд хэсэгт үетэн-монгол өвст бүлгэмдэл голлож агь, сонгино, харгана нэлээн холилдсон газраар тархах бөгөөд ургамлын бүрхэц 20-30%-иас орчим байдаг. Хөрсний гадаргын ихэнх хэсэг ургамалгүй цулгүй байдаг учраас салхины үлээгдэлд хялбар өртөж том ширхэгтэй элс, жижиг сайр чулуугаар бүрхэгдсэн байдаг. Ялзмаг хуримтлалын давхарга (А) нь цайвар хүрэн өнгөтэй, бүдэг бөөмөрхөг бүтэцтэй, үе давхарга нэлээд тод илэрсэн, зузаан нь дунджаар 10 см байна. Түүний доорх арай нягтавтгар шинжтэй, бага зэрэг ялзмагжсан, боровтор өнгөтэй В1 давхарга ихэнх тохиолдолд ялгарч харагдах бөгөөд давсны хүчилд бургих гүн янз бүр байна. Цайвар хүрэн хөрсний ялзмаг хуримтлалын давхарга дахь органик бодисын хэмжээ 1-2% орчим байх ба ялзмагийн найрлага дахь гуминийн хүчил, фульво хүчлийн хэмжээ ойролцоо (Сгх:Сфх=0.9-1) байна. Урвалын орчин хөрсний бүх үе давхаргад шүлтлэг шинжтэй, ялангуяа доод давхаргуудад илүү шүлтлэг байна. шингээх чадвар бага (100 гр хөрсөнд 9-15 мг/экв) солилцоот катионуудын найрлагад натри ион маш бага хувийг эзэлнэ. Өвөл 2.5-3 м хүртэл гүн хөлдөнө. Зуны хур борооны ус хөрсөнд дөнгөж 15-20 см гүн нэвчиж хөрсний профилийн дээд хэсгийг чийглэдэг. Үржил шимээр тааруухан, шим тэжээлийн бодисын хангамж бага байна. Хөрсний дээд 0-20 см үе дэх ялзмагийн нөөц 30-40 тн/га, бүх азотын нөөц 3 тн/га орчим байдаг. Энэ хөрс бэлчээрийн эдэлбэр газрыг бий болгох бөгөөд зөвхөн усалгаатай нөхцөлд тариаланд ашиглах боломжтой.

Хөрсний хими, физик шинж чанар:

“Говь шоо” ХХК-ийн “Логийн хайлуур жоншны ордын I хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл”-ийн талбайн орчимд тархсан хөрсний хими шинж чанарыг үзсэн.

Хөрс нь шүлтлэг урвалын (pH) орчинтой, GSh-07 зүсэлтийн 15-40 см, GSh-05 зүсэлтийн 15-30 см-т дунд зэрэг, GSh-06 зүсэлтийн бүх үе давхарга, GSh-05 зүсэлтийн 30-50 см гүнд, Зүсэлт-1 22-35 см гүнд маш их карбонатын (CaCO₃) хуримтлалтай байна, Хөрсний бүх зүсэлтүүдэд ялзмагийн агууламжаар бага буюу 0.11-1.67% хооронд хэлбэлзэж байна, цахилгаан дамжуулах чанар (ЕС) бага буюу давсжилтгүй, хөдөлгөөнт фосфор (P₂O₅) болон хөдөлгөөнт кали (K₂O) хангамжаар бага хангагдсан.

Эзэмшлийн талбайд тархсан цайвархүрэн хөрсний бүх үе давхаргуудад 10-30% чулууны агууламжтай, Харин толгодын орой болон дээд хажууд тархсан нимгэн Цайвархүрэн хөрсний доод үе давхаргад чулууны агууламж маш их буюу 70% орчим байна. Хөрсний эзлэхүүн жингээс харахад хөрс нягтавтгар,

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

нягт (1.16-1.32 г/см³) шинж чанартай байна. Хөрсний бүх үе давхарга элсэнцэр, элсэрхэг механик бүрэлдэхүүнтэй байна (Хүснэгт 28).

Хөрсний бохирдолт: “Логийн хайлуур жоншны ордын I хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл”-ийн талбай орчмын 2 зүсэлтийн өнгөн үе давхаргын хөрсний дээж сонгож хүнд металл тодорхойлуулсан (Хүснэгт 29). Хөрсний дээжүүдэд 33 химийн элементийг тодорхойлсон боловч тэдгээрийн 12 элемент нь зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ нь MNS 5850:2019 стандартад нь тусгагдсан байна. Бусад 21 элементүүд нь одоогоор монгол улсад мөрдөгдөх стандарт байхгүй байна. Талбай орчмоос авсан дээжүүд нь “Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн стандарт MNS 5850:2019”-тай харьцуулан үзэхэд кобальт (Co), хром (Cr), хар тугалаг (Pb), цайр (Zn), стронци (Sr), ванадий (V), никель (Ni), молибден (Mo), кадми (Cd), цагаан тугалга (Sn), зэс (Cu) зэрэг элементүүд нь хүлцэх агууламжаас даваагүй буюу эдгээр элементүүдын бохирдолгүй байна. Харин GSh-03 Шатахуун түгээгүүрийн орчим хүнцэл (As), GSh-4-р дээжид хүнцэл (As), молибден (Mo) элементүүд Монгол улсад мөрдөгдөж буй MNS 5850:2019 стандартын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байна.

Шатахуун түгээгүүр орчмын цэгийн Хүнцэл (As), хүдэр угаах үйлдвэр орчмын цэгийн Хүнцэл (As), молибден (Mo) зэрэг элементүүд нь Монгол улсад мөрдөгдөж буй (MNS 5850:2019) стандартын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байна. (MNS 5850:2019) стандартын хортой агууламжийн 3.9.2 дах заалт Хортой агууламжийг тусгай зөвшөөрөлтэй үйлдвэрлэл, уул уурхайн бүсэд бохирдуулагч бодис, элементийн хөрсөнд агуулагдах зөвшөөрөх дээд хэмжээтэй адил утгаар мөрдлөг болгоно. Хөрсний Молибден (Mo) хортой агууламж 20 мг/кг гэж заасан байна. Тэгэхээр Угаах үйлдвэр орчмын хөрсний дээж уул уурхай, үйлдвэрийн бүсийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс бага буюу Молибден (Mo) элементийн бохирдолгүй гэж үзэж болно. Харин Шатахуун түгээгүүр болон Хүдэр угаах үйлдвэр орчмын Хүнцэл (As)-ийн бохирдол маш их буюу аюултай агууламжаас их байна. Эрдэс хэлбэрээр байгаа нийт Хүнцэл (As) урвалын идэвх багатай, усанд хялбар уусахгүй, био идэвхгүй хэлбэрээр ихэвчлэн тархсан байдаг тул ургамал болон хүний биед шууд нөлөө үзүүлэх нь бага байдаг.

Дүгнэлт

“Логийн хайлуур жоншны ордын I хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл”-ийн талбай орчим Цайвар хүрэн хөрс тархах бөгөөд геоморфологийн хэлбэр, тархалт, онцлог зэргээс шалтгаалан төрлийн хэмжээнд ялгарч байна.

Хөрс нь шүлтлэг урвалын (pH) орчинтой, GSh-07 зүсэлтийн 15-40 см, GSh-05 зүсэлтийн 15-30 см-т дунд зэрэг, GSh-06 зүсэлтийн бүх үе давхарга, GSh-05 зүсэлтийн 30-50 см гүнд, Зүсэлт-1 22-35 см гүнд маш их карбонатын (CaCO₃) хуримтлалтай байна, Хөрсний бүх зүсэлтүүдэд ялзмагийн агууламжаар бага буюу 0.11-1.67% хооронд хэлбэлзэж байна, цахилгаан дамжуулах чанар (EC) бага буюу давсжилтгүй, хөдөлгөөнт фосфор (P₂O₅) болон хөдөлгөөнт кали (K₂O) хангамжаар бага хангагдсан, Хөрсний үржил шимийн ерөнхий түвшин бага. Цайвар хүрэн хөрсний бүх үе давхаргуудад 10-30% чулууны агууламжтай, Харин толгодын орой болон дээд хажууд тархсан нимгэн Цайвар хүрэн хөрсний доод үе давхаргад чулууны агууламж маш их буюу 70% орчим байна. Хөрсний эзлэхүүн жингээс харахад хөрс нягтавтгар, нягт (1.16-1.32 г/см³) шинж чанартай байна. Хөрсний бүх үе давхарга элсэнцэр, элсэрхэг механик бүрэлдэхүүнтэй байна.

2.5. Ургамлан бүрхэвч өнөөгийн төлөв байдал

Ургамалжлын бичиглэл: “Говь шоо” ХХК-ийн хайлуур жоншны орд ашиглах төслийн талбайд 4 бичиглэл хийхэд үндсэн бүлгэмдэл нь Монгол өвс-харганат, Монгол өвс-боролзойт; Монгол өвс-таана-шавагт, Монгол өвс-шаваг-харганат; Монгол өвс-ерхөг-тэсэгт, Монгол өвс-харганат, Таана-монгол өвст; Таана-монгол өвст төрөл байна. Тус талбай нь цөлөрхөг хээрийн толгод, тэгш хөндийг хамарсан чулуутай ба цэвэр өвслөг ургамалтай байх бөгөөд ургамлан нөмрөгийн 100 м² талбайд 9-18 зүйл, 1 м² талбайд 3-6 зүйл бүртгэж, ургамалжлын хувьд ургамлын бүрхэц 0-37.2%, га –ийн ургац 1.01-2.532 центнер байна.

1. Монгол өвс-харганат, Монгол өвс-боролзойт (63-60/ У-VI-1-6; У-VI-1-3) цөлөрхөг хээрийн толгодын бүлгэмдэлд (4–р цэг) 100м²-д Сайрын хялгана (*Stipa glareosa* P.Smirn.), Крыловын хялгана (*Stipa Krylovii* Roshev.), Төлөгчдүү боролз (*Ajania acheleoides* (Turcz.) Poljak.), Сөөгөн боролз (*Ajania fruticulosa* (Ldb.) Poljak.), буурцагтанаас Алтан харгана (*Caragana leucophloea* Pojark.), Нарийн навчит харгана (*Caragana stenophylla* Pojark.) зонхилж, үетнээс Зүүнгарын хазаар өвс (*Cleistogenes songorica* (Roshev.) Ohwi.), алаг өвснөөс Нарийн навчит янгиц (*Ptilotrichum tenuifolium* (Steph.) C.A.Mey.), Зөөлөвтөр лавай (*Asterothamnus molliusculus* Novopokr.), Монгол хависгана (*Scorzonera mongolica* Maxim.), бусад овгийн заримдаг сөөг, сөөгөнцөрөөс Орог тэсэг (*Eurotia ceratoides* (L.) C.A.Mey), Ямаан ангалзуур (*Lagochilus ilicifolius* Bge.), талхагдлын заагуур ургамлаас Гейманын бөөдий (*Aristida Heymannii* Rgl.), Бага хургалж (*Eragrostis minor* Host.), Умардын оготнын сүүл (*Enneapogon borealis* (Griseb.) Honda.), Шүлхий шарилж (*Artemisia pectinata* Pall.), сонгинолог ургамлаас Таана буюу баглагар сонгино (*Allium polyrrhizum* Turcz. ex RgL.) ургасан, нийт 7 овог, 14 төрөл, 17 зүйл ургамал ургасан, 1м²-д 4-6 орчим зүйл тааралдаж байв. Ургамлын тусгаг бүрхэц 37.2%, түүнээс талхагдлын з8аагуур ургамал 7.2%, нийт бүрхэцэд хад чулуу 28.6%, хагд 12.0%, халцгай газар 22.2% байна.

2. Монгол өвс-таана-шавагт, Монгол өвс-шаваг-харганат (145а-1466/ЦХ-I-1-4; ЦХ-I-1-5) бүлгэмдэлд (3–р цэг) Говийн хялгана (*Stipa gobica* Roshev.), Крыловын хялгана (*Stipa Krylovii* Roshev.), Хуурайсаг шарилж (*Artemisia xerophytica* Krasch.) Алтан харгана (*Caragana leucophloea* Pojark.), Нарийн навчит харгана (*Caragana stenophylla* Pojark.), Таана буюу баглагар сонгино (*Allium polyrrhizum* Turcz. ex RgL.), зонхилж, улалжаас Утсан навчит улалж (*Carex stenophylloides* V.Krecz.), алаг өвснөөс Арзгар согсоот (*Heteropappus hispidus* (Thunbg.) Less.), Цөлийн тайр (*Gypsophila desertorum* (Bge.) Fenzl), Хуурамч дэрвэгэр хавьсгана (*Scorzonera pseudodivaticata* Lipsch.), заримдаг сөөгөнцөрөөс Ямаан ангалзуур (*Lagochilus ilicifolius* Bge.), Дэлхээ тогторгоно (*Kochia prostrata* (L.) Schrad.), талхагдлын заагуур ургамлаас Гейманын бөөдий (*Aristida Heymannii* Rgl.), Бага хургалж (*Eragrostis minor* Host.), Умардын оготнын сүүл (*Enneapogon borealis* (Griseb.) Honda.), Сортой лууль (*Chenopodium aristatum* L.), Монгол шарилж (*Artemisia mongolica* Fisch. ex Nakai) Шүлхий шарилж (*Artemisia pectinata* Pall.), зэрэг нийт 100м² талбайд 9 овог, 14 төрөл, 18 зүйл ургамал ургасан, 1м²-д 3-5 орчим зүйл тааралдаж байв. Ургамлан нөмрөгийн тусгаг бүрхэц 7.6%, түүнээс талхагдлын заагуур ургамал 10.0%, нийт гадаргын бүрхэцэд хайрга чулуу 1.8%, хагд 32%, халцгай газар 58.6% байна.

3. Монгол өвс-ерхөг-тэсэгт, Монгол өвс-харганат, Таана-монгол өвст (64-63-148/ У-VI-1-7; У-VI-1-6; ЦХ-I-1-7) бүлгэмдэлд (5 –р цэг) 100м²-д үетнээс Говийн хялгана (*Stipa gobica* Roshev.), Зүүнгарын хазаар өвс (*Cleistogenes songorica* (Roshev.) Ohwi.), сөөгөөс Орог тэсэг (*Eurotia ceratoides* (L.) C.A.Mey), Сонгинолог ургамлаас Таана буюу баглагар сонгино (*Allium polyrrhizum* Turcz. ex RgL.), буурцагтнаас

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Нарийн навчит харгана (*Caragana stenophylla* Pojark.), зонхилж ургасан, алаг өвснөөс Амманы сэдэргэнэ (*Convolvulus Ammanii* Desr.), Арзгар согсоот (*Heteropappus hispidus* (Thunbg.) Less.), заримдаг сөөг, сөөгөнцрөөс Төлөгчдүү боролз (*Ajania acheleoides* (Turcz.) Poljak.), Зөөлөвтөр лавай (*Asterothamnus molliusculus* Novopokr.), талхагдлын заагуур ургамлаас Гейманын бөөдий (*Aristida Heymannii* Rgl.), Умардын оготнын сүүл (*Enneapogon borealis* (Griseb.) Honda.), Хянганы хамхуул (*Corispermum chinganicum* Iljin), Үслиг манан-хамхаг (*Bassia dasyphylla* (Fisch.et Mey.) Ktze.), шарилжаас Шүлхий шарилж (*Artemisia pectinata* Pall.), Цагаан навчит шарилж (*Artemisia leucophylla* (Turcz. ex Bess.) Turcz.), нийт 6 овог, 14 төрөл, 15 зүйл ургамал ургасан, 1м²-д 4-6 орчим зүйл тааралдаж байв. Ургамлын тусгаг бүрхэц 5.2%, түүнээс талхагдлын заагуур ургамал 5.6%, нийт бүрхцэд хад чулуу 16%, хагд 45.4%, халцгай газар 33.4% байна.

4. Таана-монгол өвст (158/ ЦХ-I-2-2) бүлгэмдэлд (6 –р цэг) Говийн хялгана (*Stipa gobica* Roshev.), Таана буюу баглагар сонгино (*Allium polyrrhizum* Turcz. ex Rgl.), зонхилж, үетнээс Зүүнгарын хазаар өвс (*Cleistogenes songorica* (Roshev.) Ohwi.), улалжаас Утсан навчит улалж (*Carex stenophylloides* V.Krecz.), алаг өвснөөс Цөлийн тайр (*Gypsophila desertorum* (Bge.) Fenzl), талхагдлын заагуур ургамлаас Үслиг манан-хамхаг (*Bassia dasyphylla* (Fisch.et Mey.) Ktze.), Шүлхий шарилж (*Artemisia pectinata* Pall.), заримдаг сөөгөнцөр Ахар навчит баглуур (*Anabasis brevifolia* С.А.Мей.), Хуурайсаг шарилж (*Artemisia xerophytica* Krasch.) зэрэг нийт 100м² талбайд 6 овог, 8 төрөл, 9 зүйл ургамал ургасан, 1м²-д 3-5 орчим зүйл тааралдаж байв. Ургамлан нөмрөгийн тусгаг бүрхэц 0%, түүнээс талхагдлын заагуур ургамал 8.0%, нийт гадаргын бүрхцэд хайрга чулуу 3.8%, хагд 34.0%, халцгай газар 62.2% байна.

“Говь шоо” ХХК-ийн хайлуур жоншны орд ашиглах төслийн талбай дахь ургамалжлын өнөөгийн төлөв байдал ба доройтол. Уг талбайн ургамлан нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдлыг гаргахад 147.9 га өвслөг ургамалтай байна. Доройтлын зэргийг тогтоохдоо ургамлан нөмрөгт талхагдлын заагуур ургамал хэдэн зүйл, хэрхэн арвитай ургасан байгаа болон “Бэлчээр газрын хөрсний элэгдэл, эвдрэл, ургамлын талхагдлыг тодорхойлох” MNS5546:2005 стандартыг харгалзан доройтлын 3 зэрэгт ангилан үзэв. Үүнд:

1. **Хүчтэй доройтсон газар.** Тухайн уурхайн зориулалтаар ашиглаж байгаа талбай дан хог ургамлаар дүүрсэн бөгөөд энд тэнд үүсмэл бүлгэмдэл бий болсон, ургамлан нөмрөг уурхайн үйл ажиллагааны улмаас газрын хөрснөөс арчигдсан 18 га талбай байна.

2. **Дунд доройтсон газар.** Зонхилогч ургамлын арви багасаад нэг настан ба шарилж түрж ургасан, MNS5546:2005 стандартын дагуу мал иддэг ургамлын эзлэх хувь 20-50% болсон, талхагдлын заагуур ургамал 3-4 зүйл бөгөөд тэдгээр нь 31-50% эзэлдэг, ургацын буурал 41-60% болсон байвал дунд доройтсонд хамруулдаг бөгөөд ийм талбай 4.6 га талбай байна.

3. **Сул доройтсон газар.** Үндсэн бүлгэмдлийн зонхилогч дэд зонхилогч нь бүлгэмдэлдээ үүргээ алдаагүй боловч MNS5546:2005 стандартын дагуу мал иддэг ургамлын эзлэх хувь 51% -иас бага болсон, талхагдлын заагуур ургамал 2-4 зүйл бөгөөд тэдгээр нь 10-30% эзэлдэг, ургацын буурал 20-40% болсон байдаг. Ийм доройтсон ургамлан нөмрөг 143.3 га талбай байна.

4. **Доройтоогүй эрүүл хэвийн газар.** Ургамлан бүлгэмдлийн бүтэц, бүрэлдэхүүн, бүтээмжид өөрчлөлт ороогүй, унаган байдлаараа байгаа ургамлан нөмрөгийг эрүүл хэвийн гэх бөгөөд ийм талбай байхгүй байна.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

2.6. Төслийн талбай орчмын амьтны аймаг

Төслийн уурхайн ба бусад барилга байгууламжууд болон хамгаалалтын шороон далан, шуудуу байгуулах үйл ажиллагаа нь хөрс шүтэн амьдрагч мэрэгч амьтад, мөлхөгчид болон шавжийн зүйлийн бүрдэл, тоо толгойг бууруулах, амьдрах орчныг алдагдуулах сөрөг нөлөө үзүүлнэ.

Төсөлд ашиглаж байгаа машин механизмаас гарч буй дуу чимээнээс болж томоохон хөхтөн амьтад төслийн талбай орчмоос дайжих, жижиг мэрэгч амьтад тээврийн хэрэгсэлд дайруулах тохиолдол гарна.

Төслийн ахуйн хаягдлыг ил байршуулсан тохиолдолд хэрээ, шаазгай, элээ зэрэг хаягдал шүтэн амьдардаг шувууд цуглаж болзошгүй. Төслийн үйл ажиллагааны улмаас тухайн орчны агаар, хөрс бохирдохын хирээр ургамлан нөмрөгт тодорхой хэмжээгээр өөрчлөлт гарах бөгөөд үүнтэй уялдан амьтны аймгийн амьдрах орчин доройтож, идэш тэжээл нь хомсдож, тархац, газар нутгийн хэмжээ хумигдана.

Хөрсний эвдрэл, доройтол, орчны тоосжилтын улмаас ургамал идэшт амьтдын тоо толгой буурахад нөлөөлнө. Төслийн үйл ажиллагаанаас шалтгаалан дуу чимээ, тоос гарах, усны нөөц багасах, бэлчээрийн доройтол болох зэрэг сөрөг үзүүлэлт гарснаар зэрлэг ан амьтад мөн сөрөг нөлөөлөл үзүүлнэ. Төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны аймагт дараах сөрөг нөлөөллийг үзүүлнэ. Үүнд:

- Зарим төрлийн шавжийн амьдрах орчныг устгах;
- **Төслийн үйл ажиллагаанаас гарах дуу чимээнээс амьтан, шувууд дайжих;**
- Уурхайн бүтээгдэхүүн тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа болон тээврийн замын нөлөөгөөр зарим амьтадын популяцын тусгаарлалт үүсэж, амьтадын нүүдэлд мэдэгдэхүйц сөрөг нөлөө үзүүлнэ;
- Шөнийн цагаар үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа явагдсан нөхцөлд шөнийн амьдралтай амьтад сөрөг нөлөөлөл учруулна. Дуу чимээ, гэрэл гарч, амьтад дайжих, махчин амьтад идэш тэжээлээ барих зэрэгт нөлөөлнө.

2.7. Нийгэм, эдийн засаг өнөөгийн төлөв байдал:

Баянжаргалан сум нь 1925 онд байгуулагдсан байна. Сум анх байгуулагдахад 200 гаруй өрх, 1000 шахам хүн амтай, 40 орчим мянган толгой малтай, засаг захиргааны нэгж нь 5 багтайгаар зохион байгуулагдан сумын захиргаа үйл ажиллагаагаа эхэлж байжээ. Баянжаргалан сумын төв нь Улаанбаатар хотоос 300 км, аймгийн төвөөсөө 150 км-т, Монголын төмөр замаас 80 км зайтай оршдог.

Баянжаргалан сум нь одоо 328.9 мян.км² газар нутагтай, засаг захиргааны хуваариар Аргатай (сумын төв), Шилийн гол, Энгэр-Ус гэсэн 3 багт хуваагдана. Тус сумын нутаг дэвсгэрт жонш, чулуун нүүрс, төмрийн хүдрийн уурхайнууд үйл ажиллагаа явуулдаг байна.

“Говь шоо” ХХК-ийн “Логийн хайлуур жоншны ордын I хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл (MV-017543)”-ийн талбай нь Энгэр-Ус багийн нутаг дэвсгэрт харьяалагдаж байна. Баянжаргалан сум нь 2019 оны жилийн эцсийн дүнгээр 157.3 мян.толгой малтай байсан байна. Үүнээс 6.69 мянга нь адуу, 3.94 мянга нь үхэр, 0.27 мянга нь тэмээ, 83.68 мянга нь хонь 62.74 мянга нь ямаа байна. Тус сумын 3 багаас Энгэр-Ус баг нь хамгийн олон малтай (82.66 мян.тол), хамгийн олон малчидтай байна.

БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

3.1 Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

“Логийн хайлуур жоншны ордын I хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл”-ийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлөх дараах үндсэн хүчин зүйлс байна. Үүнд:

- Төсөлд ашиглагдах машин механизм, дизель станцын яндангаас ялгаран гарах утаан дахь агаар бохирдуулагч хорт хийнүүд;
- Уурхайн ажлын талбайгаас болон шороон замаас тоос дэгдэж хүрээлэн буй орчинд тархах;
- Уурхайн ажил болон машин механизмын хөдөлгөөний улмаас хүрээлэн буй орчин дахь шуугианы бохирдлын түвшин ихэснэ;
- Төслийн хог хаягдлын цэгээс ялгарах үнэр, тоос шороо, утааны бохирдол нь агаар орчинд сөрөг нөлөөлөл үзүүлнэ.

3.2. Газрын гадарга, хэвлий, хөрсөн бүрхэвчид үзүүлж болзошгүй нөлөөлөл

Төслөөс газрын гадарга болон хэвлийд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг дараах байдлаар тодорхойлов. Үүнд:

- Далд уурхайн малталтын үед аюулгүй ажиллагаа дүрэм зөрчигдөх, технологийн буруу ажиллагаанаас үүдэн хөрсний нуралт, гулгалт зэрэг осол аваар үүсэж болзошгүй;
- Уурхайн захиргаанаас бүтээгдэхүүн тээвэрлэлтийн маршрутыг тогтоон баталж тэмдэгжүүлээгүй, мөн баталсан маршрутаар хийгээгүйн улмаас олон салаа зам үүсэж болзошгүй;
- Төсөл хэрэгжүүлэгч нь “Газар хөндөх зөвшөөрөл олгох журам” баталж мөрдүүлээгүйн улмаас уурхайн талбайн болон түүний эргэн тойронд эмх замбараагүй газар ашиглалт явагдаж болзошгүй;
- Төслийн үйл ажиллагаанд хэрэглэж буй үйлдвэрлэлийн (тэсэлгээний ба бусад) болон ахуйн зориулалттай химийн бодисууд ямар нэгэн байдлаар асгарснаар газрын хэвлий болон түүний гадаргыг бохирдуулж болзошгүй;
- Уурхайн дотоод ба гадаад тээвэрлэлтийн үед их хэмжээний тоос дэгдэж ургамлан бүрхэвчид сөрөг нөлөөлөл үзүүлж болзошгүй;
- Хүний буруутай үйл ажиллагаа болон аюулгүй ажиллагааны дүрмийг чанд баримтлан ажиллаагүйн улмаас объектуудад осол-аюул гарснаар газрын гадаргад ноцтой аюул, гамшиг, бохирдол үүсгэж болзошгүй;
- Байгалийн гэнэтийн аюулт үзэгдлийн улмаас газрын гадарга, хөрс бохирдож, устаж болзошгүй;
- Шатах тослох материалыг тээвэрлэх, юүлэх, хадгалалтын горим алдагдах үед асгаралт үүсэж газрын гадарга хэвлийг бохирдуулах магадлалтай, машин, техникийн ашигласан тосыг буруу хадгалах зэрэг шалтгаанаас үүдэн алдагдан газрын гадарга бохирдуулж болзошгүй;
- Уурхайн хатуу хог хаягдлын цэгийг зохих стандартын дагуу байгуулаагүй, хог хаягдлыг зохих дүрмийн дагуу зайлуулж, устгаагүйн улмаас салхи, усаар зөөгдөн ойр орчмын газрын гадаргыг бохирдуулж болзошгүй;
- Ахуйн гаралтай хатуу, шингэн хог хаягдлын зохих дүрмийн дагуу зайлуулаагүйн улмаас газрын гадарга бохирдож болзошгүй.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

3.3. Гадаргын болон газрын доорх усанд үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Далд уурхайн малталтаас үүдэн тухайн нутгийн газрын доорх ус агуулагч бүрдэл хурдасны зүй тогтол өөрчлөгдөж болзошгүй;

- Уурхайд ашиглаж буй гүний худгийн ашиглалтын нөөц, горимыг буруу тогтоосноос үүдэн худгийн ашиглалтын ундарга буурч болзошгүй;
- Уурхайн тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаанаас үүдэн орон нутгийн гадаргын урсцын зүй тогтол алдагдаж, улмаар тухайн нутагт орших байнгын болон түр зуур ус тогтдог нуур, тойрмуудад сөргөөр нөлөөлж болзошгүй;
- Уурхайн үйл ажиллагааны үед гарч Барилгын ажлын үед гарч буй хаягдал бохир ус болон, шатах, тослох материалын хаягдлаар ус бохирдож болзошгүй.

3.4. Ургамлан бүрхэвчид, амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Төслийн уурхайн ба бусад барилга байгууламжууд болон хамгаалалтын шороон далан, шуудуу байгуулах үйл ажиллагаа нь хөрс шүтэн амьдрагч мэрэгч амьтад, мөлхөгчид болон шавжийн зүйлийн бүрдэл, тоо толгойг бууруулах, амьдрах орчныг алдагдуулах сөрөг нөлөө үзүүлнэ.

Төсөлд ашиглаж байгаа машин механизмаас гарч буй дуу чимээнээс болж томоохон хөхтөн амьтад төслийн талбай орчмоос дайжих, жижиг мэрэгч амьтад тээврийн хэрэгсэлд дайруулах тохиолдол гарна. Төслийн ахуйн хаягдлыг ил байршуулсан тохиолдолд хэрээ, шаазгай, элээ зэрэг хаягдал шүтэн амьдардаг шувууд цуглаж болзошгүй. Төслийн үйл ажиллагааны улмаас тухайн орчны агаар, хөрс бохирдохын хирээр ургамлан нөмрөгт тодорхой хэмжээгээр өөрчлөлт гарах бөгөөд үүнтэй уялдан амьтны аймгийн амьдрах орчин доройтож, идэш тэжээл нь хомсдож, тархац, газар нутгийн хэмжээ хумигдана.

Хөрсний эвдрэл, доройтол, орчны тоосжилтын улмаас ургамал идэшт амьтдын тоо толгой буурахад нөлөөлнө. Төслийн үйл ажиллагаанаас шалтгаалан дуу чимээ, тоос гарах, усны нөөц багасах, бэлчээрийн доройтол болох зэрэг сөрөг үзүүлэлт гарснаар зэрлэг ан амьтад мөн сөрөг нөлөөлөл үзүүлнэ. Төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны аймагт дараах сөрөг нөлөөллийг үзүүлнэ. Үүнд:

- Зарим төрлийн шавжийн амьдрах орчныг устгах;
- **Төслийн үйл ажиллагаанаас гарах дуу чимээнээс амьтан, шувууд дайжих;**
- Уурхайн бүтээгдэхүүн тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа болон тээврийн замын нөлөөгөөр зарим амьтадын популяцын тусгаарлалт үүсэж, амьтадын нүүдэлд мэдэгдэхүйц сөрөг нөлөө үзүүлнэ;
- Шөнийн цагаар үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа явагдсан нөхцөлд шөнийн амьдралтай амьтад сөрөг нөлөөлөл учруулна. Дуу чимээ, гэрэл гарч, амьтад дайжих, махчин амьтад идэш тэжээлээ барих зэрэгт нөлөөлнө.

3.5. Нийгэм эдийн засагт үзүүлж болзошгүй нөлөөлөл:

Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн иргэдийн нийгмийн байдал, эрүүл мэндэд үзүүлэх гол сөрөг нөлөөллийг дараах байдлаар тодорхойлов. Үүнд:

- Төслийн үйл ажиллагаа, тээвэрлэлтээс дэгдэх тоос нь орон нутгийн иргэдийн эрүүл мэндэд шууд сөрөг нөлөөлөл үзүүлнэ;

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

- Төслийн аюулгүйн ажиллагааны дүрэм зөрчигдсөнөөс хүн амын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх, амь насанд аюул учрах зэрэг болно;
- Төслийн үйл ажиллагааны горим алдагдсанаас ажиллагсдын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх, амь насанд нь аюул учрах;
- Төслийн дотоод ба гадаад тээвэрлэлтийн буруу зохицуулалт, үйл ажиллагаанаас ослын төвшин нэмэгдэх;
- Үйлдвэрлэлийн ослын эрсдэл нэмэгдэнэ;
- Төслийн хөдөлмөрийн аюулгүйн байдлаас болж хүмүүс бэртэх;
- Нутгийн иргэдийн малын бэлчээр төслийн үйл ажиллагааны сөрөг нөлөөнд өртөнө.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

**БҮЛЭГ 4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ**

“Говьшоо” ХХК нь Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дүгээр сарын 29-ны өдрийн А/618 тоот тушаалаар шинэчлэн баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу Логийн хайлуур жоншны ордын 1 хүдрийн биетийн хойд хэсгийг далд аргаар ашиглах төслийн 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсрууллаа.

Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө гэж Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 9.8-д заасан төлөвлөгөөг ойлгоно. Ерөнхий үнэлгээ хийсэн байгууллагын хянаж баталсан тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төслийн үйл ажиллагааг эхлүүлэх, үргэлжлүүлэхийг зөвшөөрсөн байгаль орчны үндсэн баримт бичиг болно.

Говьшоо ХХК-ийн Логийн хайлуур жоншны ордын 1 хүдрийн биетийн хойд хэсгийг далд аргаар ашиглах төслийн 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний байгаль хамгаалах төлөвлөгөөнд байгалийн нөөц баялгийг ашиглах явцад байгаль орчныг доройтохоос урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, үлдэгдэл нөлөөллийг дүйцүүлэн хамгаалах, нөхөн сэргээх, нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох, түүх соёлын өвийг хамгаалахтай холбогдсон арга хэмжээг тодорхойлон, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тооцож, хариуцах этгээд, хэрэгжүүлэх хугацаа, баримтлах хууль, журам, аргачлал, стандартыг тодорхойлж тусгалаа.

Говьшоо ХХК-ийн Логийн хайлуур жоншны ордын 1 хүдрийн биетийн хойд хэсгийг далд аргаар ашиглах төслийн 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт байгаль орчны төлөв байдлын өөрчлөлт, сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, арилгах, бууруулах арга хэмжээ үр дүнтэй байгаа эсэх, сөрөг нөлөөллийн эрчим, цар хэмжээ нь зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байгаа эсэхийг тогтоох ажиглалт, хэмжилт, дээжлэлт хийх байршил, давтамж, хариуцах этгээд, шинжилгээний арга, шаардагдах зардлыг тооцож орууллаа.

Говьшоо ХХК-ийн нь 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг байгаль хамгаалах хууль тогтоомж, байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүн, батлагдсан байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (5 жил)-нд үндэслэн боловсруулав.

БҮЛЭГ 5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Дээр дурдсан болзошгүй гол сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай юм. Болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүрэлдэхүүн тус бүрээр нь ангилан тодорхойлов.

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөнд техник хэрэгслээс агаарт тархах хорт утааг бууруулах, тоосжилтийг бууруулах зорилгоор замын усалгааг хийх, мониторингийн цэгүүдэд хяналт хийж дээжлэлт хэмжилт хийх ажлуудыг тусгаж өгсөн.

Уурхайн талбайгаас сумын төв хүртэлх 25 км замыг хуурайшилттай үед услахаар төлөвлөсөн. Энэхүү ажлын зардалд бинзений зардлыг тусгасан болно. Мөн уурхайн бүх төрлийн машин механизмд үзлэг оношилгоо засварыг тогтмол хийж, холбогдох стандартын шаардлагад нийцүүлэхээр үзлэг оношилгоог хийнэ. Мөн үржил шимт хөрсний овоолгийн удаан хугацаанд хадгалах тул үржил шимийг алдагдуулахгүйн тулд олон настын үр цацахаар төлөвлөлөө.

Уурхайн үйл ажиллагааны явцад гарах эрсдэл осолоос урьдчилсан сэргийлэх мөн учирсан тохиодолд авах арга хэмжээний тухай уурхайн асгаралтын журам боловсруулж, дагаж мөрдөх шаардлагатай тул хэрэгжүүлэхээр төлөвлөлөө.

Уурхайн тосгоны талбайд байгуулсан ногоон байгууламжийн арчилгаа тордолгоо усалгааг цэвэрлэгдсэн бохир усаар услахаар төлөвлөсөн.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 22. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
5.1. Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө									
1	Тоосжилт тархах	Техник хэрэгслийн хурдыг хязгаарлах тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулах	Уурхайн талбайн хэмжээнд	Ширхэг	30000	10	300 000		(Агаар мандал, Бохирдлын эх үүсвэр, нөхцөл байдал ба тодорхойлолт) -MNS5885:2008
2	Агаарын чанарт, тоосжилтийг хэмжих	Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллийг тогтоох, бууруулахын тулд хяналт шинжилгээг тогтмол хэрэгжүүлнэ.	Уурхайн талбай	Ш	ОХШ зардалд тусгасан	тээвэрлэлтийн зам, уурхайн баяжуулах орчим, уурхайн кемп	---	9-р сард жилд 1 удаа	(Агаар бохирдуулагч бодисуудын хүлээн зөвшөөрөгдсөн концентрац, Техникийн ерөнхий шаардлага)
5.2. Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө									
3	Уурхайн ажилчдын байр орчимд бохирдол үүсэх	Уурхайн хогийн цэг, бие засах газруудад ариутгал халдваргүйжүүлэлт хийх	Хогийн цэг, бие засах газар	Ш	12000	12	144000	Сард 1 удаа	
4	Том оврийн техник хэрэгсэлээс тос, масло асгарч, хөрс усыг бохирдуулах	Уурхайн асгаралтын журам боловсруулж, дагаж мөрдөх	Уурхайн тээвэрлэлтийн зам, баяжуулах үйлдвэр, засварын төв	1	-	-	-	Жилд бүр	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль Газрын тухай хууль Усны тухай хууль

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
									Газрын хэвлийн тухай хууль Химийн хортой ба аюултай бодисын тухай хууль
5.3. Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний зөвлөмж									
5	Уурхайн болон ажилчдын хотхоны үйл ажиллагааны улмаас ургамлан бүрхэвч доройтно.	Уурхайн тосгоны талбайд байгуулсан ногоон байгууламжийн арчилгаа тордолгоо усалгаа хийх	Уурхайн тосгон	M2	5000	50	250 000	Зуны туршид	
5.4. Газрын доорх усанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний зөвлөмж									
6	Газрын доорх ус хомсдох	Монгол улсын засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг усны газраар Ус ашиглах дүгнэлт гаргуулж Умард говийн дундад талын сав газартай гэрээ байгуулах	Уурхайн ус хангамжийн гүний худаг	х	х	х	650 000	2024 оны 4 сард	MNS0900:2018-Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ
7	Усны нөөц хомсдох	Умард говийн дундад талын сав газраас гаргасан	Уурхайн ус хангамжийн гүний худаг	х	х	х	х	х	

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт байрлах Говь шоо ХХК-ийн MV-017543 тусгай зөвшөөрөл бүхий Логийн хайлуур жоншны ордын 1 хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл

2024

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
		тухайн жилийн усны төлбөрийг төлөх							
	Нийт						1344 000		

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

БҮЛЭГ 6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Уурхайн талбайд өмнө нь үйл ажиллагаа явуулж байсан байгууллагын үлдээсэн 1 га хэмжээтэй талбайг хэлбэржүүлэх хүн, мал амьтан гэмтэхээс сэргийлж буцаан дүүргэх ажлыг хийнэ. Нийт талбай нь 30000 м3 байна. Тухайн жилд биологийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө уулын ажлын төлөвлөгөөнд тусгагдаагүй байна.

Хүснэгт 23. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Техникийн нөхөн сэргээлт	Буцааж булах нөхөн дүүргэх	м3	30000		4559770	7-10 сард	MNS5917-2008
2	Биологийн нөхөн сэргээлт	х	х	х	х	х	х	х
	Нийт					4559770		

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Зураг 13. Техникийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 24. Гүйцэтгэх ажлын хэмжээ

1	Эзлэхүүн	Гүн	Талбай
2	2500	2	3000.0
Бульдозерын ажлын хэмжээ			
№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	CAT D6
1	Ээлжийн үргэлжлэх хугацаа	$T_{цаг}$	8
2	Өнхрөх призмийн эзлэхүүн	$V_{өп}$	7.74
3	Цаг ашиглалтын коэф	$K_{ца}$	0.85
4	Сийрэгжилтийн коэф	K_c	1.2
5	Ажлын мөчлөгийн хугацаа	$t_{бм}$	73.79
6	Хусуурын өндөр	h_x	1.24
7	Хусуурын урт	l_x	4.36
8	Өнхрөх призийн хажуугийн өнцөг	$q_{өп}$	30
9	Хусаж цуглуулах зай	$l_{хц}$	3
10	Хусаж цуглуулах хурд	$V_{хц}$	0.2
11	Түрэх зай	l_T	15
12	Түрэх хурд	V_T	0.65
13	Хөдөлгөөний хурд	V_x	0.7

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

14	Хурд солих хугацаа	t_{xc}	10
15	Техникийн бүтээл цаг	$Q_{цаг}$	404.63
16	Хоногийн бүтээл	$Q_{обэ}$	3237
17	Ажиллах хоног	A_x	0.77
18	Ажиллах хоног	A_x	1.4
19	Дундаж түлш зарцуулалт	мото/цаг	23
20	Ажиллах мото/цаг		9.7
21	Оператор цалин	сая.төг	2

Хажуугийн налуу үүсгэх хэмжээ	
Нөхөн сэргээсэн газрыг ашиглах чиглэл	Налуулах өнцөг, градусаар
Хөдөө аж ахуйн эдэлбэр газар, газар тариалангийн талбай, бэлчээр	0-18
Ойн бүс, хамгаалалтын зурвас	0-25

$$Z_{mзгш} = V_{mзгш} (1 + \varphi) \cdot \frac{a_{mзгш}}{10} a_{mзгэ} * L \text{ төг}$$

$V_{тэгш}$ - анхан шатны тэгшилэлтэд хамрагдах эзэлхүүн, м³;

$\varphi = 0.24 - 0.3$

$a_{mзгш}$

хоёр дахь давтан тэгшилэлтийг харгалсан коэффициент тэгшилэх ажлын өөрийн өртөг,

Ухаашын хажууг хэвгийжүүлэх, дэвсгэжүүлэх ажлын зардал

$$Z_{дх} = \frac{a_{дх}}{10^3} \cdot V_{дх} \text{ МЯН, төг}$$

$Z_{дх}$ - хэвгийжүүлэх, дэвсгэжүүлэх ажлын нийт зардал, мян.төг;

$a_{дх}$ - хажуу налууг тэгшилж хэвгийжүүлэх, дэвсгэжүүлэх ажлын өөрийн өртөг төг/м³;

$V_{дх}$ - хажуу налууг хэвгийжүүлэх, дэвсгэжүүлэх, ажлын эзэлхүүн, м³.

Талбайг тэгшилэх ажлын зардал /шимт хөрс/

$$Z_{mm} = S \cdot h \cdot \frac{a_m}{10^3} \text{ МЯН, төг}$$

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

$Z_{тт}$ - талбай тэгшлэх зардал, мян.төг;

S - тэгшлэх талбайн хэмжээ, м²;

h - тэгшлэх хөрсний зузаан, м;

a_m - 1.0 м² талбайг тэгшлэх ажлын зардал төг/м².

Ашигласан болон ухашын гадаргууг хэвгийжүүлэн тэгшлэх ажлын нийт зардал

Зтэгш	Зух	Зтт	Знийт
1,085,659.63	868,527.70	1,737,055.40	3,691,242.74

Хоол	Түлш	Цалин	НДШ	Нийт
20,284.76	627,042.47	193,188.18	28,012.29	868,527.70

Өөрийн өртөг /м3/	Өөрийн өртөг /м2/
347.41	289.51

Тэгшлэх зардал	Цалин+Түлш	Нийт
3,691,242.74	868,527.70	4,559,770.44

Техникийн нөхөн сэргээлтийн зардалд 4559770 төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн.

БҮЛЭГ 7. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ, ТЭРБУМ МОД ХӨТӨЛБӨРИЙН АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

7.1 Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах

Говьшоо ХХК-ийн дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөндөө сум, орон нутгийн санаачилсан ажилд идэвхтэй оролцох арга хэмжээг авахаар төлөвлөсөн.

Хүснэгт 25. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Орон нутгийн тусгай хамгаалалттай Аргын хад уулын судалгаа хийж хамгаалах арга хэмжээг төлөвлөх	Амьтны судалгаа	Дундговь аймаг Баянжаргалан Сум Аргын хад орон нутгийн ТХГН	Тооцох боломжгүй		2500 000	8-9 сард	
	Нийт					2500 000		

7.2 Тэр бум мод үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөн санаачилсантай холбоотойгоор Говьшоо ХХК-ийн өөрийн эзэмшлийн талбайд 2024 оны намрын мод тариалалтын үер 100 мод тарихаар төлөвлөлөө. Энэхүү ажлын зардалд 750 000 төгрөг зарцуулахаар төлөвлөлөө.

Хүснэгт 26. Тэрбум модны зардал

Материалын нэр		Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгж үнэ, төг	Нийт үнэ, мян.төг
1	Хайлаас	ш	50	10000	500000
	Улиас	ш	50	5000	250000
Нийт					750 000

БҮЛЭГ 8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тухайн төслийн үйлдвэрлэлийн болон эрчимтэй сөрөг нөлөөллийн бүсэд иргэд, оршин суугчид, айл өрх, байгууллага байхгүй байна. Иймд нүүлгэн шилжүүлэх төлөвлөгөө тусгагдаагүй болно.

БҮЛЭГ 9. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тусгай зөвшөөрлийн талбайд түүх соёлын дурсгалт зүйлс байхгүй тул үйл ажиллагаа төлөвлөгдөөгүй.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

БҮЛЭГ 10. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Уурхайн байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах гол арга зам бол осол, эрсдэлийг гаргахгүй байх юм. Иймээс уурхай нь 2024 онд аюулын үед авч хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулахаар төлөвлөсөн. Эдгээр ажлын зардалд 1210 000 төгрөг зарцуулах бөгөөд ажилчдын хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслээр хангах зардлыг үйл ажиллагааны зардалд тусгахаар төлөвлөсөн.

Хүснэгт 27. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	2024 оны аюулын үед хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулах	Аюулын үед авч хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө 2024 батлуулах	Уурхайн бүх обьектод хамаарна.	1	500.000 төг		7 сард	ОБЕГ-ын даргын 2016 оны 3 дугаар сарын 25-ны өдрийн А/75 дугаар тушаалын хоёрдугаар хавсралт
2	Ажилчид гэмтэж бэртэх	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгаалалтын хэрэгслээр хангаж ажиллах	Бүх ажилчид		Үйл ажиллагааны зардалд орно.			
3	Гал түймэр гарах	Төслийн талбайд галын хор цэнэглэх	Кемп, үйлдвэр, засварын цэгт	8 ш	90000	720 000	Улиралдаа 1 удаа цэнэглэх	
4	Ажилчдын хайхрамжгүй үйлдлээс болж осол гарах	Ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй	Бүх ажилчид	Өдөр бүр	ХААБ мэргэжилтэн			

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт байрлах Говь шоо ХХК-ийн MV-017543 тусгай зөвшөөрөл бүхий Логийн хайлуур жоншны ордын 1 хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл

2024

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

		ажиллагааны сургалт явуулах					
	Нийт					1220 000	

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

БҮЛЭГ 11. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Энэхүү төсөл нь тогтвортой хэрэгжих төсөл учраас хог хаягдлыг ангилан ялгах, аюултай хог хаягдлыг тусад нь хадгалах зэрэг үйл ажиллагаанууд хэрэгжүүлэх шаардлагатай. Мөн аймгийн БОАЖГазраас хог хаягдлыг ангилан ялгах, ангилан ялгасан энгийн болон аюултай хог хаягдлыг дахивар авах цэгт хүргүүлэх ажлыг хийхийг зөвлөсөн. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд хог хаягдлын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгаар баталсан хог хаягдлыг ангилан ялгах менежментэд хэвшүүлэх ажилчдад хог хаягдлыг яагаад ялгах тухай сургалтыг хийх, мөн уурхайн кемпэд 2 ширхэг ангилан ялгах зориулалттай хогийн савыг суурьлуулах, аюултай хог хаягдыг ахуйн хаягдлаас тусад нь хадгалах зориулалттай контейнерт хадгалах зэрэг ажлуудыг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөжээ.

Хүснэгт 28. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1.	Ахуйн хог хаягдал	Хог хаягдлын эх үүсвэр бүрд хог хаягдлыг ангилан ялгаж хаях зориулалтын хогийн сав байрлуулах. Ангилсан хог хаягдлыг сумын төвлөрсөн хогийн цэгт хаях.	Уурхайн кемп	л	3 ш	40 000	208 000	Үйл ажиллагааны турш	MNS 5850:2008 Хог хаягдлын тухай хууль
		Хог хаягдлыг кодчилсон жагсаалтын дагуу тухай бүрд нь хөтөлж, бүртгэх.	Уурхайн талбайд	х	х	х	100 000	Үйл ажиллагааны турш	Хог хаягдлын тухай хууль. БОАЖС-ын 2018 оны А/428 дугаар тушаал

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт байрлах Говь шоо ХХК-ийн MV-017543 тусгай зөвшөөрөл бүхий Логийн хайлуур жоншны ордын 1 хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл

2024

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

2.	Аюултай	Одоогоор манай улсад аюултай, хортой хог хаягдал устгах үйлдвэр байхгүй байгаа учир Аюултай хаягдлыг “Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх, цуглуулах, хадгалах, дахин боловсруулах, устгах” журмын хэрэгжилтийг хангаж ажиллана.	Уурхайн талбайд	кг	500	1000	500000	Үйл ажиллагааны турш	Хог хаягдлын тухай хууль. БОАЖС-ын 2018 оны А/428 дугаар тушаал
6	Үйлдвэрийн	Хаягдал дугуйг өөрсдийн хэрэгцээнд дахин ашиглах, шаардлагатай бол орон нутгийн хэрэгцээнд өгөх	Уурхайн талбайд	л	800	1000	576 000	Үйл ажиллагааны турш	Хог хаягдлын тухай хууль
	Нийт						1608000		

БҮЛЭГ 12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрийг бүрэн хэрэгжүүлэх, батлагдсан арга, аргачлалаар дээжлэлт, хэмжилт хийх, холбогдох нарийвчлал, тохиргоог хангасан багаж тоног төхөөрөмжөөр шинжилгээг хийлгэх, үр дүнг шаардагдах нэгжийн системээр гаргах зэрэг бүхий л үйл ажиллагааг Говь-шоо ХХК хариуцах болно. Байгаль орчны хяналт шинжилгээг тус компанийн байгаль орчны мэргэжилтэн хариуцан гүйцэтгэх эсвэл мэргэжлийн байгууллагатай хамтран ажиллана. "Говь шоо" ХХК хайлуур жоншны далд уурхайн нь үйл ажиллагааныхаа явцад байгаль орчинд учруулж буй нөлөөлөл, түүний хэмжээ, цар хүрээ, байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд гарч буй өөрчлөлтийг хянаж, байгаль орчныг хамгаалах ажлын үр дүнд тулгуурлан цаашид авах арга хэмжээг нарийвчлан төлөвлөх зорилгоор орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлэх шаардлагатай. Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрийн үр дүнд байгаль орчны төлөв байдалд өөрчлөлт орох, бохирдлын хэмжээ байгаль орчны стандарт, нормоос хэтэрч илрэх тохиолдолд мэргэжлийн байгууллагад яаралтай хандаж, холбогдох арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Агаарын чанарт 2 цэгт, хөрсөн бүрхэвч 2, гүний худаг 2 цэгт тус бүр хэмжилт дээжлэлтийг хийхээр төлөвлөсөн. Нийт зардалд 3 000 төгрөг зарцуулахаар төлөвлөв.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 29. 2024 онд хэрэгжүүлэх орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Бүрэлдэ хүүн	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Байршил	Хугацаа ба давтамж	Нэгжийн өртөг, мян.төг	Нийт зардал мян.төг/жил	Баримтлах стандарт ба арга аргачлал
Агаарын чанар	нийт тоосжилт, Нүүрстөрөгчийн исэл, Хүхэрт устөрөгч, Азотын давхар исэл,	45°34'18.181" 107°52'19.56 45°34'48.87" 107°52'16.24	Жилд 1 удаа, 2цэгээс. Шаардлага тай тохиолдолд тухай бүрт нь.	20 минутын хэмжилт хийж (O ₂ , SO ₂ , NO ₂ , CO , цаг агаарын үзүүлэлт)-ийг хамт тооцоход 47.0 мян.төг	94000	– MNS3113:1981. Агаар мандлын бохирдлыг хэмжих аргачлалын ерөнхий шаардлага – MNS0017-2-3-16:1988. Агаар мандал-Хот, суурингийн агаарын бохирдлын шинжилгээ – MNS3384:1982. Агаар мандал-Агаарын дээжилт шинжилгээ – MNS3113:1981. Хорт утааны ялгаралтыг хэмжих арга – MNS5061:2001. Нүүрс хүчлийн хий-СО ₂ тодорхойлох эзэлхүүний арга – MNS0012-014:1991. Ажлын байрны агаар-Бичил орчинг шинжлэх арга
Хөрсөн бүрхэвч	Хөрсний үе давхаргын зузаан (см), элэгдэл эвдрэлийн нөхцөл, ялзмаг %, рН, давсжилт, чийгшилт, Физик шинж чанар, органик бодис, нийт азот, карбонат, Са, Mg, P ₂ O ₅ , K ₂ O, хөрсний рН, Хүнд металлууд	Төсөл хэрэгжих талбай 45°34'19.804" 107°52'23.187 45°34'35.570" 107°52'16.143	Жилд 1 удаа, 2 цэгээс	Хөрсний механик бүрэлдэхүүн, ялзмаг 20.0 мян.төг Хөрсний хүнд металл шинжилгээний үнэ 45.0 мян.төг <i>*Эс жи Эс лаб ХХК үнэ авав.</i>	130000	– MNS3985-87 Хөрсний ариун цэврийн байдлын үзүүлэлтийн нэр, төрөл – MNS3310-91 Хөрсний агро химийн үзүүлэлтийг тодорхойлох – MNS2305-94 Дээж авах, савлах, тээвэрлэх, хадгалах журам – MNS(ISO)4814:1999. Атом Шингээлтийн Спектрометрээр шинжилгээ хийх

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт байрлах Говь шоо ХХК-ийн MV-017543 тусгай зөвшөөрөл бүхий Логийн хайлуур жоншны ордын 1 хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл

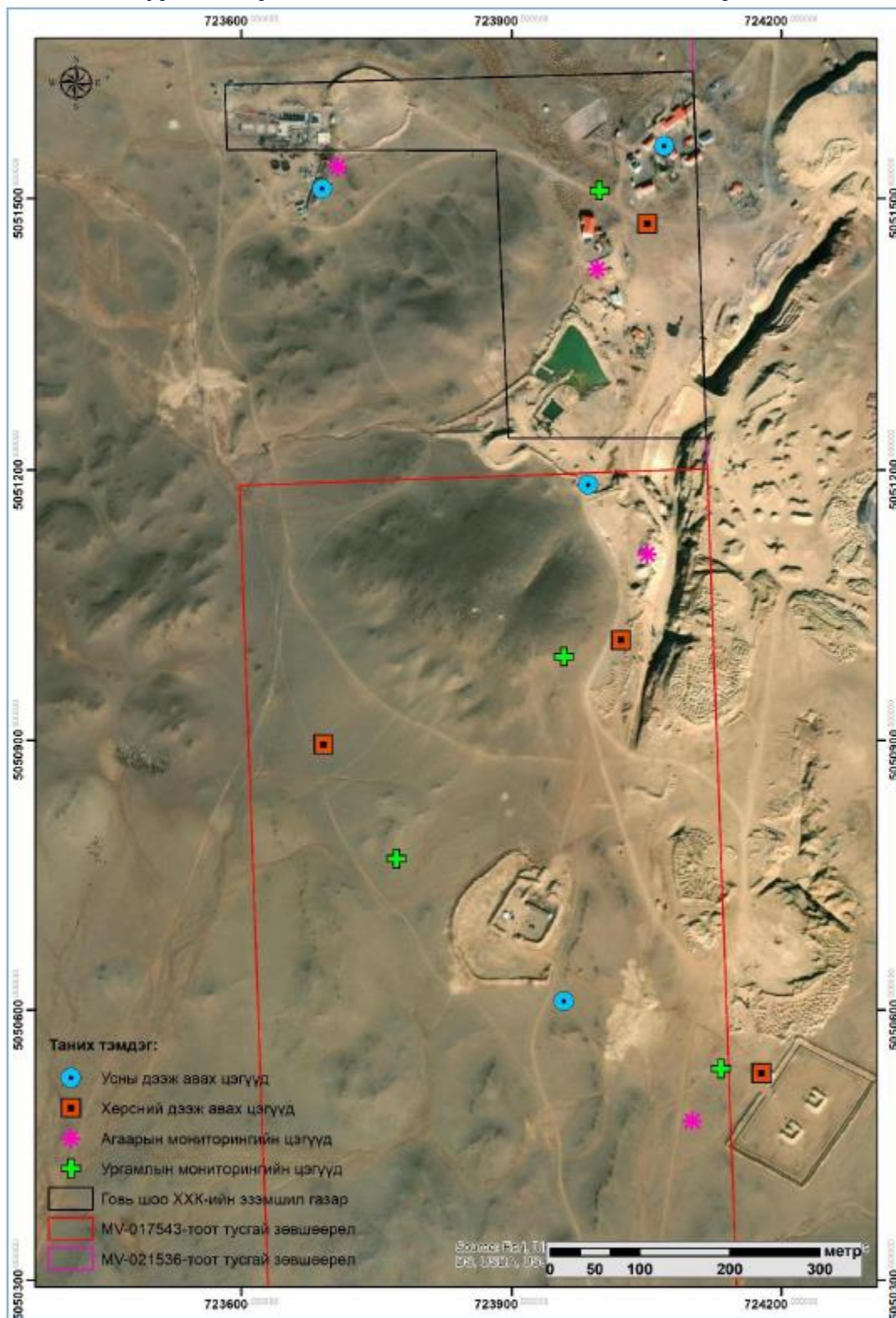
2024

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Бүрэлдэхүүн	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Байршил	Хугацаа ба давтамж	Нэгжийн өртөг, мян.төг	Нийт зардал мян.төг/жил	Баримтлах стандарт ба арга аргачлал
Усан орчин	Усны ерөнхий химийн шинжилгээ	Гүний 1 худгаас 45°34'53.216" 107°52'19.908	Жилд 1 удаа, гүний 1 худгаас дээжлэлт хийж лабораторийн шинжилгээнд өгч	Усан орчны ерөнхий химийн шинжилгээ хийлгэнэ. 46.0	46000	<ul style="list-style-type: none"> - MNS0900:2005 Ундны ус-Ундны усны хяналт шинжилгээ - MNS3935:1986 Ундны ус-Усны шинжилгээнд тавигдах шаардлага - MNS3936:1986 Ундны ус болон үйлдвэрийн ус-Тухайн талбарт нь шинжилгээ хийх - MNS4432:1997 Ундны ус-Хуурай үлдэгдлийн хэмжээг тодорхойлох - MNS3934:1986 Ундны болон үйлдвэрийн ус-Химийн шинжилгээ хийх-дээж авах, хадгалах, зөөвөрлөх - MNS5667-10:2001 Усны чанар-Дээж авах-2-р бүлэг. Хаягдал уснаас дээж авах - MNS5667-2:2001 Усны чанар-Дээж авах-2-р бүлэг Дээж авах арга - MNS4867:1999 Усны чанар-Дээж авах-3-р бүлэг Авсан дээжийг зөөвөрлөх, хадгалах арга
	Хаягдлын далангаас усны шинжилгээ авч хүнд метал үзүүлэх	Хаягдлын далан	Жилд 1 удаа	58000	58000	MNS 4943 : 2015 Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар. Хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага
Нийт					328000	

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Зураг 14. Орчны хяналт шинжилгээ авах цэгийн байршил

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

БҮЛЭГ 14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд 9-р саруудад хийсэн орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд хийгдсэн хэмжилт дээжлэлтийн үр дүнг Баянжаргалан сумын иргэд танилцуулах санал зөвлөгөөг сонгох зорилгоор 10-р сард уулзалт зохион байгуулахаар төлөвлөсөн. Энэхүү ажлын нийт зардал 3066 000 төгрөг байна.

Хүснэгт 30. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, төг	Хариуцагч
1.	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож мөрдөнө	Төслийн хугацаанд	Дотоод төлөвлөлт өөр	Уурхайн дарга
2.	Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны хувцас хэрэгсэл болон болзошгүй галын ажилгүй ажиллагааны багаж хэрэгслээр хангана.	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	Үйл ажиллагааны зардалд орсон	Компанийн захирал
3.	Ажилчдыг эмнэлгийн анхан шатны үзлэгт хамруулах	1 жилд 1 удаа	566 000	Компанийн захирал
4.	Баянжаргалан сумтай хог хаягдлын гэрээ байгуулах	-	-	Компанийн захирал
5.	Байгаль орчны аудит хийлгэх		2500 000	
Дүн			3066 000	

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

**БҮЛЭГ 15. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД,
ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ**

Нийт хийгдсэн ажлуудыг нэгтгэн дүгнэж өмнө 9-р сарын уулзалтаар өгсөн саналыг хэрэгжүүлж эхэлсэн талаар Баянжаргалан сумын иргэд, Дундговь аймгийн Байгаль орчны газар, Мэргэжлийн хяналтын газруудад танилцуулга хийхээр төлөвлөсөн. Мөн тухайн жилийн биелэлтийн тайланг 2024 оны 11-р сарын 1-ны өдөр аймгийн байгаль орчны газар болон Баянжаргалан сумын ЗДТГ-т хүргэн өгөхөөр төлөвлөсөн.

Хүснэгт 31. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тайлагнах хуваарь, зардлын задаргаа

Хугацаа	Нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчдад танилцуулах ажил	Зардал	Зохион байгуулах хүний албан тушаал
2024.10.05	Уурхайн үйл ажиллагаа, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний дагуу хийгдэж буй ажил, нөхөн сэргээлтийн явц зэргийн орон нутгийн иргэдийн төлөөлөлд танилцуулж, бусад сонирхсон асуудлаар чөлөөт ярилцлага хийнэ.	ЗДТГ-ийн хурлын танхимд төлөвлөгөөг танилцуулна. Тараах материал, зарлалын самбарын зардалд 150000 төг. Танилцуулгад хүрэлцэн ирсэн иргэдэд өдрийн цайнд 100000 төг төсөвлөлөө. 150000+100000=250 000төг	Уурхайн дарга болон компанийн захирал
2024.11.01	Байгаль хамгаалах талаар хийсэн ажлын жил бүрийн тайланг БОАЖЯ, аймгийн байгаль орчны газар болон Баянжаргалан сумын ЗДТГ-т хүргэн өгч байна.	350 000	Компанийн захирал, уурхайн дарга
	Нийт зардал	600000 төг	

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН 2024 ОНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НЭГДСЭН ТӨСӨВ, ДҮГНЭЛТ

“Говь шоо” ХХК-ийн Логийн хайлуур жоншны орд нь засаг захиргааны харьяаллын хувьд Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутаг дэвсгэрт орших бөгөөд Улаанбаатар хотоос зүүн урагш 320 км-т, Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумаас өмнө зүгт 28 км-т, Чойрын төмөр замын өртөөнөөс баруун урагш 110 км-т, Дундговь аймгийн төв Мандалговь хотоос зүүн зүгт 150 км-т тус тус байрлана.

“Говь шоо” ХХК нь “Логийн хайлуур жоншны ордын I хүдрийн биетийн өмнөд хэсгийг далд уурхайн аргаар ашиглах төсөл (MV-021536)”-ийн талбайд 2015-2018 онд хайгуулын ажил гүйцэтгэн, ордын хүдрийн нөөцийг бодитой болон боломжтой зэргээр $V+C=224.68$ мян.тн-оор Улсын нөөцийн нэгдсэн тоо бүртгэлд бүртгүүлсэн байна. Логийн хайлуур жоншны ордыг анх 1955 онд нээсэн байна. Д.Цогтбаяр, С.Мягмар нар 1988-1990 онуудад Хөх дэлийн хүдрийн талбайд эрэл-үнэлгээний ажил явуулсан бөгөөд уг талбайн нь Сүүл-Өндрийн хүдрийн зангилааны өмнөд жигүүрт багтжээ. Ус эрлийн ажлын явцад Сүүл-Өндрийн зангилааны хэмжээнд хайлуур жоншны 30 орчим хүдрийн биет ялган 7 бүс тогтоож, эдгээрийн жоншны нийт нөөцийг 2313 мян.тн-оор тогтоосон байдаг.

Далд уурхайн үндсэн /босоо гол ам, квершлаг/ ба бэлтгэл /штрек/ малталтыг хоосон чулуулаг дундуур нэвтрэх тул ямар нэгэн нөөцийн блокт хамааруулах боломжгүй юм. Босоо гол амыг хүдрийн биетийн хэвтээ талд газрын гадарга дээрх хүдрийн биетийн гаршаас 25 м зайд хоосон чулуулаг дундуур нэвтэрнэ. Харин тээврийн штрекийг ашиглалтын түвшин бүрт хүдрийн биетийн хэвтээ контактаас 5 м зайд хүдрийн биеттэй параллелиар хоосон чулуулаг дундуур нэвтэрнэ. Харин квершлаг малталтыг босоо гол амнаас тээврийн штрек малталтад перпиндикуляраар хоосон чулуулаг дундуур нэвтэрнэ. Малталтаас гарах хоосон чулуулгийн хэмжээ:

Босоо гол амыг $S=9.62$ м² хөндлөн огтлолын талбайтайгаар нийт 40 м малталт нэвтэрнэ.
 $V=s*l=9.62*40=385$ м³

Квершлаг малталтыг $S=6.5$ м² хөндлөн огтлолын талбайтайгаар нийт 90 м малталт нэвтэрнэ. $V=s*l=6.5*90=585$ м³

Штрек малталтыг $S=6.5$ м² хөндлөн огтлолын талбайтайгаар нийт 160 м малталт нэвтэрнэ.
 $V=s*l=6.5*160=1040$ м³

Орт малталтыг $S=4.4$ м² хөндлөн огтлолын талбайтайгаар нийт 20 м малталт нэвтэрнэ.
 $V=s*l=4.4*20=88$ м³

Малталт нэвтрэлтийн ажлаас нийт $385+585+1040+88=2098$ м³ хөрс гарна.

“Говьшоо” ХХК нь I хүдрийн биетийн хойд хэсэгт 2023 онд нэвтэрсэн босоо гол ам ба штрек малталтуудыг 2024 онд үргэлжлүүлэн нэвтэрч олборлолтын үйл ажиллагааг 1257 м-ийн түвшинд явуулна.

“Говьшоо” ХХК нь Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дүгээр сарын 29-ны өдрийн А/618 тоот тушаалаар шинэчлэн баталсан “Байгаль орчны менежментийн

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу Логийн хайлуур жоншны ордын 1 хүдрийн биетийн хойд хэсгийг далд аргаар ашиглах төслийн 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсрууллаа.

Говьшоо ХХК-ийн нь 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг байгаль хамгаалах хууль тогтоомж, байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүн, батлагдсан байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (5 жил)-нд үндэслэн боловсруулав.

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөнд техник хэрэгслээс агаарт тархах хорт утааг бууруулах, тоосжилтийг бууруулах зорилгоор замын усалгааг хийх, мониторингийн цэгүүдэд хяналт хийж дээжлэлт хэмжилт хийх ажлуудыг тусгаж өгсөн.

Уурхайн үйл ажиллагааны явцад гарах эрсдэл осолоос урьдчилсан сэргийлэх мөн учирсан тохиодолд авах арга хэмжээний тухай уурхайн асгаралтын журам боловсруулж, дагаж мөрдөх шаардлагатай тул хэрэгжүүлэхээр төлөвлөлөө.

Уурхайн талбайд өмнө нь үйл ажиллагаа явуулж байсан байгууллагын үлдээсэн 0.5 га хэмжээтэй талбайг хэлбэржүүлэх хүн, мал амьтан гэмтэхээс сэргийлж буцаан дүүргэх ажлыг хийнэ. Нийт талбай нь 10000 м³ байна. Тухайн жилд биологийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө уулын ажлын төлөвлөгөөнд тусгагдаагүй байна.

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөн санаачилсантай холбоотойгоор Говьшоо ХХК-ийн өөрийн эзэмшлийн талбайд 2024 оны хаврын мод тариалалтын үер 100 мод тарихаар төлөвлөлөө. Энэхүү ажлын зардалд 800000 төгрөг зарцуулахаар төлөвлөлөө. Тэрбум мод хөтөлбөрийн хүрээнд сумын төвийн хойно салхины дээд талд 100 мод тарих бөгөөд үхэр мал амьтан гэмтэхээс сэргийлэх хашааг бусад уул уурхайн компаниудтай хамтарч сумын удирдлагын оролцоотой хийх шаардлагатай.

Уурхайн байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах гол арга зам бол осол, эрсдэлийг гаргахгүй байх юм. Иймээс уурхай нь 2024 онд аюулын үед авч хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулахаар төлөвлөсөн. Эдгээр ажлын зардалд 1220 000 төгрөг зарцуулах бөгөөд ажилчдын хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслээр хангах зардлыг үйл ажиллагааны зардалд тусгахаар төлөвлөсөн.

Энэхүү төсөл нь тогтвортой хэрэгжих төсөл учраас хог хаягдлыг ангилан ялгах, аюултай хог хаягдлыг тусад нь хадгалах зэрэг үйл ажиллагаанууд хэрэгжүүлэх шаардлагатай. Мөн аймгийн БОАЖГазраас хог хаягдлыг ангилан ялгах, ангилан ялгасан энгийн болон аюултай хог хаягдлыг дахивар авах цэгт хүргүүлэх ажлыг хийхийг зөвлөсөн. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд хог хаягдлын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгаар баталсан хог хаягдлыг ангилан ялгах менежментэд хэвшүүлэх ажилчдад хог хаягдлыг яагаад ялгах тухай сургалтыг хийх, мөн уурхайн кемпэд 2 ширхэг ангилан ялгах зориулалттай хогийн савыг суурьлуулах, аюултай хог хаягдлыг ахуйн хаягдлаас тусад нь хадгалах зориулалттай контейнерт хадгалах зэрэг ажлуудыг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөлөө.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрийг бүрэн хэрэгжүүлэх, батлагдсан арга, аргачлалаар дээжлэлт, хэмжилт хийх, холбогдох нарийвчлал, тохиргоог хангасан багаж тоног төхөөрөмжөөр шинжилгээг хийлгэх, үр дүнг шаардагдах нэгжийн системээр гаргах зэрэг бүхий л үйл ажиллагааг Говь-шоо ХХК хариуцах болно. Байгаль орчны хяналт шинжилгээг тус компанийн байгаль орчны мэргэжилтэн хариуцан гүйцэтгэх эсвэл мэргэжлийн байгууллагатай хамтран ажиллана. "Говь шоо" ХХК хайлуур жоншны далд уурхайн нь үйл ажиллагааныхаа явцад байгаль орчинд учруулж буй нөлөөлөл, түүний хэмжээ, цар хүрээ, байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд гарч буй өөрчлөлтийг хянаж, байгаль орчныг хамгаалах ажлын үр дүнд тулгуурлан цаашид авах арга хэмжээг нарийвчлан төлөвлөх зорилгоор орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлэх шаардлагатай. Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрийн үр дүнд байгаль орчны төлөв байдалд өөрчлөлт орох, бохирдлын хэмжээ байгаль орчны стандарт, нормоос хэтэрч илрэх тохиолдолд мэргэжлийн байгууллагад яаралтай хандаж, холбогдох арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Агаарын чанарт 2 цэгт, хөрсөн бүрхэвч 2, гүний худаг 1 тус бүр хэмжилт дээжлэлтийг хийхээр төлөвлөсөн. Нийт зардалд 104 000 төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн.

Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд 9-р саруудад хийсэн орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд хийгдсэн хэмжилт дээжлэлтийн үр дүнг Баянжаргалан сумын иргэд танилцуулах санал зөвлөгөөг сонгох зорилгоор 9-р сард уулзалт зохион байгуулахаар төлөвлөсөн. Энэхүү ажлын нийт зардал 300 000 төгрөг байна.

Нийт хийгдсэн ажлуудыг нэгтгэн дүгнэж өмнө 9-р сарын уулзалтаар өгсөн саналыг хэрэгжүүлж эхэлсэн талаар Баянжаргалан сумын иргэд, Дундговь аймгийн Байгаль орчны газар, Мэргэжлийн хяналтын газруудад танилцуулга хийхээр төлөвлөсөн. Мөн тухайн жилийн биелэлтийн тайланг 2024 оны 11-р сарын 1-ны өдөр аймгийн байгаль орчны газар болон Баянжаргалан сумын ЗДТГ-т хүргэн өгөхөөр төлөвлөсөн.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 32. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нэгдсэн хүснэгт

№	Зардлын утга	Нийт зардал, төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний ажлын зардал	1344 000
2	Нөхөн сэргээлтийн ажлын зардал	4559 770
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	2500 000
4	Тэрбум мод арга хэмжээний	750 000
5	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	1220 000
6	Хог хаягдлын менежментээр хийгдэх ажлын зардал	1608 000
7	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал	328 000
8	Удирдлага зохион байгуулалтын ажлын зардал	3 066 000
9	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тайлагнах хуваарь, зардлын задаргаа	600 000
	2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардлын дүн	15 975 770

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд нийт **15 975 770** төгрөг зарцуулахаар төлөвлөөд байна. Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлтийн барьцаа мөнгө болгож 7987 885 төгрөгийг Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9,15 дахь заалтанд зааснаар Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ны өдрийн А-618 тоот тушаалын дагуу Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлтийн баталгааны тусгай дансанд байршуулна.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

ХАВСРАЛТ

УУЛ УУРХАЙН ОЛБОРЛОЛТЫН ТӨСЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН НЭГДСЭН ДҮГНЭЛТ

1. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгжийн нэр: "Говьшоо" ХХК
2. Төслийн байршил: Дундговь аймаг, Баянжаргалан сум, Лог
3. Тусгай зөвшөөрлийн дугаар: MV-017543
4. Огноо: 2024.03.28

5. Ажлын хэсгийн гишүүдийн үнэлгээний дундаж онооны үзүүлэлт

№	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний бүрэлдэхүүн хэсгүүд	Авсан байвал зохих оноо	Ажлын хэсгийн гишүүдийн дундаж оноо	Үндэслэл, тайлбар
	1	2	3	4
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	20	17.4	Төлөвлөсөн ажлын гүйцэтгэл сайн хэрэгжсэн.
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт /техникийн нөхөн сэргээлт, биологийн нөхөн сэргээлт, татан буулгах, хаалтад бэлтгэх/	30	27.4	Техникийн нөхөн сэргээлт хийгдсэн.
3	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	10	10	Дүйцүүлэн хамгааллыг сайн хувьтай хэрэгжүүлсэн.
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний биелэлт	5	5	Маргаан үүсээгүй.
5	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний биелэлт	5	5	Түүх соёлын өвийг хамгаалахтай холбогдсон зөрчил илрээгүй.
6	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	10	10	Осол эрсдэлийн менежмент сайн хэрэгжсэн.
7	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	5	3.7	Хог хаягдлын менежмент сайн хэрэгжсэн.
8	Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт	5	5	Төлөвлөлтийн дагуу мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэсэн.
9	Удирдлага, зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт	5	4.2	Орон нутгийн уялдаа холбоог сайжруулах, удирдлагын хяналт сайн.
10	Аймаг, сум орон нутгийн төрийн захиргааны байгууллагын шаардлагаар хийсэн ажил болон	5	4	Нөлөөллийн бүсэд оршин суух иргэдэд тайлагнаж, санал хүсэлтийг авч

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад төлөвлөгөөний биелэлт	бүсийн тайлагнах	ажилласан.
Нийт оноо	100	91.7%

6. Нэгдсэн дүгнэлт

Тус аймгийн Баянжаргалан сумын жоншны орд газарт ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй тус аж ахуйн нэгжийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны А/618 дугаар тушаалаар батлагдсан "Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан бүртгэх, тайлагнах журам"-ын дагуу аймгийн Засаг даргын 2019 оны А/420 дугаар захирамжаар байгуулагдсан ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг үнэлж дүгнэх ажлыг зохион байгуулж 91.7 оноо буюу 91.7 хувьтай дүгнэсэн.

7. Санал, зөвлөмж

7.1 2024 оны БОМТөлөвлөгөөг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны А/618 дугаар тушаалаар батлагдсан "Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам"-ын дагуу боловсруулж, батлуулахад анхаарах, байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний дагуу хийгдэх ажлыг сайтар төлөвлөж, хэрэгжүүлэх.

7.2 Ус ашиглуулах дүгнэлтийг жил бүрийн эхэнд гаргуулах.

7.3 Олборлолт, тээвэрлэлтийн үед зам арчилгааг сайжруулах, тоосжилтыг бууруулахад онцгойлон анхаарах.

7.4 Компанийн санхүүгийн нэгж төслийн БОМТөлөвлөгөөний зардлыг бүрэн гаргаж үр дүнг дээшлүүлэхэд анхаарах.

7.5 Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээнд заагдсан тусгай хамгаалалттай газарт дүйцүүлэн хамгааллын аргачлалын дагуу төлөвлөн хийж хэрэгжүүлэх, тайлагнах.

7.6 2024 оны тайланг заасан хугацаанд буюу 11 дүгээр сарын 01-ний дотор ирүүлэх.

7.7 Ус ашиглахтай холбоотой асуудал үүссэн тохиолдолд холбогдох төрийн байгууллагад мэдэгдэж ажиллах

7.8 Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээ байгуулах. (Гурвалсан гэрээ)

7.9 2024 оны БОМТөлөвлөгөөний биелэлтийн тайлангийн чанар, эмх цэгцэд анхаарч, баримт бичгийн стандартад нийцүүлж, тайлангийн хавсралтыг

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

журмын дагуу бүрэн бүрдүүлсэн үед ажлын хэсэг хүлээн авахыг тус тус зөвлөж байна.

8. 2024 оны төлөвлөгөөнд тусгах зайлшгүй арга хэмжээ

8.1 Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсан бохирдлын үзүүлэлтүүдийг сүүлийн 2-3 жилээр харьцуулан гарсан бохирдлыг бууруулах арга хэмжээг сайтар төлөвлөх.

8.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах хүрээнд энгийн болон аюултай хог хаягдлыг ангилан ялгаж дахивар авах цэгт тушааж хэвших.

8.3 “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөн, “Дундговьо ногооруулъя” дэд хөтөлбөрийн хүрээнд ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх талаар арга хэмжээ төлөвлөж, үр дүн гарган ажиллах.

8.4 Хаягдлын далангаас тогтмол сорьцын шинжилгээ авч ажиллах

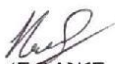
8.5 Тус суманд эвдэрч эзэнгүй орхигдсон 0.2 га газарт техникийн нөхөн сэргээлт хийх

8.6 Унд ахуйн усны шинжилгээг улиралд 1 удаа, хаягдал усны сорьцын шинжилгээг улиралд 2 –оос доошгүй удаа өгөх

8.7 Хаягдал ус хаяж зайлуулах цэгийн зөвшөөрлийг сав газрын саналыг үндэслэн тухайн сумын Засаг даргаас авах

8.8 Байгаль орчны аудит хийлгэх

АЖЛЫН ХЭСГИЙН ДАРГА ХЯНАСАН: Н.ГАНТУЛГА (БОАЖГ-ын дарга)

АЖЛЫН ХЭСГИЙН НАРИЙН-БИЧГИЙН ДАРГА НЭГТГЭН ДҮГНЭСЭН: Б.НЯМТУЯА (БОАЖГ-ын мэргэжилтэн)

АЖЛЫН ХЭСГИЙН ГИШҮҮД: Н.СОЛОНГО (УГГХДТСГЗ-ны мэргэжилтэн)

 Х.САРАНГЭРЭЛ (Баянжаргалан сумын байгаль орчны мэргэжилтэн)

 П.Очирбал (Баянжаргалан сумын иргэний төлөөлөл)

ХҮЛЭЭН ЗӨВШӨӨРСӨН: С.ГАНБААТАР (“Говьшоо” ХХК-ийн гүйцэтгэх захирал)

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Говьшоо ХХК. Заажуулах үйлчилгээний төлөвлөгөөний зөвшөөрөл.

UFC

ГОЛОМТ БАНК
Сайт: golomtbank.mn

ТӨЛБӨРИЙН БАРИМТ / APPLICATION FOR REMITTANCE

Он сар өдөр 2024 10 1	Дүн / Amount = 7,987,885.00 = Мөнгөний нэгж / Currency ☒ MNT ☐ USD ☐ Бусад	Үсгээр / In words (ДОЛООН СЯА ЕСЕН ЗУУН НАЯН ДОЛООН МЯНГА НАЙМАН ЗУУН НАЯН ТАВАН ТӨГРӨГ)
ХЭНЭЭС / IBAN: MN94001500	Дансны нэр / Account name БОЛОРЧИМЭГ АРААНЗ Дансны дугаар / Account No 1 1 0 9 2 4 0 8 2 9	Төлбөрийн зориулалт / Details of payment ГОВЬШОО ХХК УУРХАЙ НӨХӨН СЭРГЭЭХ
ХЭНД / IBAN:	Банкны нэр / Bank name БО НӨХӨН СЭРГЭЭХ БАТАЛГАА Дансны нэр / Account name Дансны дугаар / Account No 1 0 0 9 0 0 0 1 3 4 0 6	Гарын үсэг / Signature Тамра / Stamp 1st

<p>ЗӨВХӨН БАНКНЫ ХЭРЭГЦЭЭНД / FOR BANK USE ONLY</p> <p>ХҮЯ / TELLER: <i>А. Шинэ</i></p> <p>Хянасан / Verified by: <i>А. Шинэ</i></p> <p>Он / сар / өдөр: <i>2024/10/01</i></p> <p style="text-align: center;">/ YYYY / MM / DD</p>	<p>ТЭМДЭГЛЭЛ / NOTE:</p> <p>Шилжүүлэх данс: <i>1109240829</i></p> <p>Хүлээн авах данс: <i>100900013406</i></p> <p>Хүлээн авах дансны нэр: <i>БОНСБ</i></p> <p>Хүлээн авагчийн банк: <i>ТЛОГИЙН САГС</i></p> <p>Мөнгөн дүн: <i>7987885</i></p>
---	--